

LUNDS
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen

Hur framställs migration och utlänningar diskursivt i statliga utredningar?

Ur följderna av ”flyktingkrisen 2015”

Författare: Karin Edstam

Kandidatuppsats: SOCK07, 15hp

Vårterminen 2021

Handledare: Jan-Olof Nilsson

Abstract

Författare: Karin Edstam

Titel: Hur framställs migration och utlänningar diskursivt i statliga utredningar? Ur följderna av ”flyktingkrisen 2015”

Kandidatuppsats: SOCK07, 15hp

Handledare: Jan-Olof Nilsson

Sociologiska institutionen, vårterminen 2021

Hösten 2015 kom 163 000 asylsökande till Sverige, en händelse som i folkmun kommit att kallas ”flyktingkrisen 2015”. Det inträffade under en tid när högerpolitiskt orienterade partier växte sig allt starkare i Sverige och fortsätter att göra så än idag. Mot bakgrund av detta så är det av intresse att undersöka hur utlänningar konstrueras som grupp i ett samhällsklimat som tenderar att förhålla sig alltmer främlingsfientligt och hur det uttrycks genom den diskurs som förs av det svenska samhällets beslutsfattare. I den här uppsatsen undersöks framställningen av utlänningar och migration i svenska statliga utredningar, som berör migrationsprocessen i Sverige, i relation till flyktingmottagandet hösten 2015. Genom en komparativ ansats av två utredningar, en från tiden innan flyktingmottagandet och en från tiden efter, undersöks eventuella skillnader och/eller likheter i diskursen för att upptäcka vilka diskursiva mönster som framträder och deras eventuella konsekvenser. Det görs genom en kritisk diskursanalys baserad på Norman Faircloughs tredimensionella modell och analyseras teoretiskt med hjälp av diskursteori och Foucaults maktperspektiv. Aspekter som studeras är den diskursiva praktiken, texten och den sociala praktiken samt hur dessa förhåller sig till varandra. Den tidigare forskningen kring hur utlänningar och migration framställs i den offentliga och politiska diskursen har visat att diskursen är en del av skapandet och reproducerandet av utlänningar som en problematisk samhällsgrupp och det genom migrationspolitiken. Resultaten av den här uppsatsens undersökning visade att utlänningar konstrueras som objekt tillika problem som behöver hanteras, som en ekonomisk belastning och hot mot den svenska kulturen och välfärden. Tecken på ett ojämlikt maktförhållande mellan svenska myndigheter och utlänningar trädde fram genom den kritiska diskursanalysen och ett konstruerande av ”vi” och ”dom”, en gruppbildning genom diskursiv andrefiering. Analysen av den diskursiva praktiken visade även att deltagare i utredningarna har uttryckt sig främlingsfientligt. Slutligen så upptäcktes många likheter mellan texterna men i utredningen som gjordes efter flyktingmottagandet fanns en tendens till en mer negativ framställning av utlänningar och migrationsprocessen samt ett hårdare tonläge i migrationsfrågan. I relation till den sociala praktiken menar jag att dessa upptäckter kan vara resultat av flyktingmottagandet 2015 och medföra negativa konsekvenser för utlänningars möjligheter i Sverige.

Nyckelord: diskurs, diskursteori, kritisk diskursanalys, makt, migration, utlänningar

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	2
2. Syfte och frågeställningar	3
2.1 Urval och avgränsningar.....	4
3. Tidigare forskning	4
3.1 ”vi” och ”dom” en andrefiering.....	5
3.2 Elit- och politisk diskurs.....	7
4. Teoretiska utgångspunkter	8
4.1 Diskursteori.....	8
4.2 Foucault.....	9
5. Metod	10
5.1 Kritisk diskursanalys.....	11
5.1.1 Tillvägagångssätt.....	12
5.2 Etiska överväganden.....	13
6. Resultat och Analys	14
6.1 Diskursiva praktiken i <i>Den nya migrationsprocessen</i>	14
6.2 Diskursiva praktiken i <i>En långsiktigt hållbar migrationspolitik</i>	15
6.3 Sammanfattning.....	16
6.4 Textanalys.....	17
6.4.1 <i>Den nya migrationsprocessen</i> i relation till <i>En långsiktigt hållbar migrationspolitik</i>	17
6.4.2 <i>En långsiktigt hållbar migrationspolitik</i>	20
7. Slutsatser	22
8. Diskussion	26

Litteraturförteckning

Bilagor

1. Inledning

”Sweden is full. Don’t come to us! We can’t give you more money or provide any housing. Sorry about this message. /The people of Sweden, Sweden democrats.” (SVT.se, 2020).

Så löd texten på flygbladen som Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson delade ut vid gränsen mellan Grekland och Turkiet i början av 2020, fem år efter händelsen som blivit känd som ”flyktingkrisen/migrationskrisen 2015”. I respons till en eventuell öppning av gränsen gjorde Åkesson även ett Twitterinlägg: ”Stäng gränsen! Vi gjorde vad vi kunde för att förhindra migrationskrisen 2015. Vi gör vad vi kan för att hindra en ny migrationskris!” (SVT.se, 2020). Främlingsfientligheten ökar i Sverige, inte minst ses det genom hur starkt Sverigedemokraternas opinionssiffror stigit men även stödet för en mer restriktiv migrationspolitik som sprider sig genom Sverige och Europa. Människor rör sig över nationsgränser som aldrig förr, det globala samhället har genom internet och sociala medier suddat ut osynliga men politiskt beslutade ”gränser”. Som ett resultat borde kanske ett mer öppet, inkluderande och mångkulturellt samhälle börja träda fram? Så är dock inte fallet; svenska politiker stänga gränserna och minska migrationen till Sverige. Ett land som traditionellt sett varit öppet för migration, har blivit ett säte för växande främlingsfientlighet (van Dijk se de los Reyes & Kamali, 2005:121). Vilken betydelse kan en omfattande samhällshändelse, likt den som skedde hösten 2015, få för den politiska och offentliga diskursen kring migration och utläningar? Hur förhåller den sig kontextuellt utifrån rådande omständigheter i det svenska samhället?

De metoder och diskursiva maktkamper som politiker använder sig av för att definiera samhällsgrupper får konsekvenser; även när främlingsfientligheten sker i tysthet så kan en subtil diskriminering av utläningar få en direkt påverkan på deras levnadsvillkor. Elitens och majoritetens sociala ageranden inom statliga institutioner påverkar beslutsfattandet i migrationsfrågor och diskursen signalerar verkliga politiska och sociala funktioner. Dessa får konsekvenser för minoritetsgrupper (van Dijk, 1997:62-63). Idag används ordet ”utläningar” och ”nyanlända” i de statliga utredningarna, tidigare användes ”invandrare”. Invandrare har blivit negativt ett negativt förknippat tecken, förmodligen som ett resultat av orättvis kategorisering. Ordet anspelar på förutfattade meningar grundade i en ideologi som bygger på en lång tradition av ”vi” och ”dom”. Jag är den jag är för att jag är inte som du. Jag skapar min identitet i kontrast till allt det du är. Är ändringen av ordval ett sätt för de som kontrollerar diskursen att distansera sig från begreppet ”invandrare” och det som det har kommit att stå för och förknippas med? Ett sätt att visa att de inte är en del av den främlingsfientliga diskursen? Frågan blir, till vilken effekt? Det blir ett luftslott när ideologin och de kulturella referensramarna ter sig lika som innan och fortsätter att reproduceras genom diskursen. Att substituera ett tecken för ett annat ger inte nödvändigtvis en ny innebörd, speciellt inte om kontexten är densamma. Hur samhället definierar oss ligger utanför den

individuella kontrollen men påverkar ideologin som ligger till grund för identitetsskapandet. Om jag exempelvis börjar hänvisa till mig själv som en man istället för en kvinna får det föga effekt om samhället fortfarande identifierar mig utifrån redan existerande referensramar av hur en man respektive kvinna bör vara och dessa inte överensstämmer. Den så kallade ”uppförandekoden” fungerar som en mall för hur vi bör agera för att passa in i ett visst samhälle och i ett givet sammanhang (Foucault, 1993). På liknande sätt fungerar det för tecknen ”utlänning” och ”svensk”. Kategoriseringen av människor kan skapa fördomsfulla och idémässiga föreställningar av hur grupper i samhället ser ut. Kategoriseringar som ofta både konstrueras och reproduceras av makthavare i samhället. För de individer som placeras i negativt förknippade kategorier, ofta utan någon talan, kan kategoriseringen få ödesdiga konsekvenser. Det kan även få konsekvenser för samhällsutvecklingen i form av att det påverkar olika gruppers levnadsvillkor och möjligheter (Borevi & Strömblad, 2004).

1.1 Bakgrund

I *Att ta emot människor på flykt Sverige hösten 2015* (Antemar et al. 2017:12) kan vi läsa att 163 000 asylsökande kom till Sverige under hösten 2015; av dessa sökte 114 000 asyl under september-december samma år. Migrationsmottagandet blev ojämnt fördelat över Sveriges kommuner. Januari 2017 hade 50 595 personer fortfarande inte fått något beslut i sin asylfråga. Redan innan mottagandet hösten 2015 var läget ansträngt hos Migrationsverket; tillgången till asylboenden var instabil och handläggningstiderna ökade. Bilden av hur ”flyktingkrisen” sköttes varierar inom myndigheterna, likaså uppfattningen om förmågan att samverka och samarbeta sinsemellan (ibid:17). Även om det fanns en samlad reglering kring hur mottagandet av flyktingar ska se ut så var den inte problemfri. Förvaltningen var komplex och varierade mellan olika myndigheter och platser inom Sverige. Alla berörda myndigheter medger att de överraskades av antalet som sökte sig till Sverige (ibid:17). Den juliprognos som Migrationsverket genomförde 2015 hade en betydligt lägre estimering av antalet asylsökande; de kunde dock redan under sensommaren rapportera att det fanns indikationer på att juliprognosen inte stämde. Den här informationen förmedlades inte vidare inom Regeringskansliet eller till berörda myndigheter som arbetar med migrationsmottagande (ibid:18).

Efter den migrationspolitiska överenskommelsen under hösten beslutade regeringen om att minska antalet asylsökande. Inre gränskontroller återinfördes under november 2015. Regeringen meddelade den 24 november att ett ”andrum” var nödvändigt; lagstiftningen om rätten till asyl behövde tillfälligt anpassas till minimikravet. Det innebar att rätten till uppehållstillstånd blev tidsbegränsad och rätten till familjeåterföreningen minskade (ibid:18-19). Migrationsverket förenklade registreringen av asylsökande men halkade ändå efter i sitt arbete. Det medförde en betydande osäkerhet för asylsökande samt hos kommunerna och landstingen (ibid:19). Migration hör till vardagen i det globala samhället men varken

Regeringskansliet, regeringen eller kommunala och statliga myndigheter hade den beredskap som behövdes vid flyktingströmmen hösten 2015. Trots tidiga signaler och indikationer på att juliprognosen var missvisande agerade inte myndigheterna (ibid:21). Det ansträngda läget inom Migrationsverket påverkades ytterligare av bristande verksamheten hos övriga myndigheter och de asylsökandes rättssäkerhet sattes på spel. Utredarna menar att det svenska migrationsmottagandet 2015 sannolikt hade fungerat mer effektivt och rättssäkert om bättre kunskaper och information hade förmedlats ut till berörda parter (ibid:22). Författarna poängterar att även i en ansträngd situation så ska rättssäkerhet och mänskliga rättigheter gälla (ibid:15-16).

2. Syfte och frågeställningar

Den här uppsatsens syfte är att undersöka hur begreppen migration och utlänningar framställs i svenska offentliga utredningar i relation till flyktingmottagandet hösten 2015. Migration sker av utlänningar och därför undersöks båda begreppen. Jag vill undersöka vilken potentiell effekt en samhällshändelse, likt flyktingmottagandet 2015, får på migrationspolitiska diskurser och hur den framträder diskursivt. Underlaget för de politiska beslut som fattas i Sverige om migration finns i svenska statens officiella utredningarna som utformar den svenska migrationspolitiken och är således relevanta att studera. Diskursen undersöks med hjälp av en kritisk diskursanalys baserad på Norman Faircloughs tredimensionella modell (Fairclough, 1992) med teoretiskt stöd i diskursteori. Uppsatsen kontextualiseras i diskussionskapitlet när den sociala praktiken analyseras i relation till den diskursiva praktiken, texten och den tidigare forskningen. Utifrån detta angreppssätt undersöks följande frågeställningar:

- Hur framställs utlänningar och migration diskursivt i utredningarna?
- Vilka skillnader och/eller likheter finns i framställningarna mellan utredningarna?
- Vilka maktuttryck framträder genom diskursen?
- Hur förhåller sig ovanstående till den diskursiva och sociala praktiken i samhället?

Syftet med en komparativ ansats, utöver att analysera eventuella diskursiva förändringar med bakgrund i flyktingströmmen 2015, är att försöka underlätta upptäckten av diskursiva mönster och självklarheter. Vilka självklarheter tas för givna och vilka framställningar blir ”naturligt” accepterade som sanna? (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:28) Syftet är att med hjälp av ett diskursperspektiv hitta ”sanningen” så som den framställs av svenska makthavare. Hur påverkas minoriteter av majoriteten som styr diskursen och hur ser maktrelationen ut? (Foucault, 2017)

2.1 Urval och avgränsningar

Till min analys använder jag mig av två svenska statliga, officiella utredningar. De blev valda då jag ansåg att utredningarna var relevanta för syftet. Urvalet är ändamålsenligt och görs genom medveten

selektion (Bryman, 2002:356). Kravet var att utredningarna skulle vara svenska, handla om migration och/eller migrationsprocessen i Sverige och passa tidsmässigt med flyktingmottagandet 2015. Den här studien gör inte anspråk på att uttrycka något om de individer som ingår i utredningarna. Valet att analysera två utredningar baseras på den tidsram som jag fått för att genomföra studien och färdigställa uppsatsen i tid. *Den nya migrationsprocessen* (Hübinette et al., 2009) valdes då jag fann den ligga närmast i tiden innan flyktingströmmen 2015 och behandlade migrationsprocessen. Utredningen granskar migrations instans- och processordningen och hur den har fungerat eller inte fungerat efter utlänningsreformen 2006. *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (Rolén, Thomas et al., 2020) valdes då även den behandlar migrationsprocessen i Sverige men skrevs efter flyktingmottagandet 2015. Fokus har legat på relationen mellan lingvistikerna i texterna och dess diskursiva och sociala praktik för att möjliggöra en bredare sociologisk förståelse för ämnet som studeras (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:30). Jag har inte studerat några andra utredningar som berör den generella migrationsprocessen i Sverige och kan inte uttala mig om resultatens generalitet avseende liknande utredningar i förhållande till mina frågeställningar. Vidare studier av den svenska migrationsprocessen och utredningar som berör ämnet skulle kunna fungera fördelaktigt för att stärka analysens resultat och validitet (Eriksson, 2018:159-160).

3. Tidigare forskning

I det här kapitlet redogör jag för den tidigare forskning som bedömts relevant för syftet vid en litteraturgenomgång. De sökord jag använt mig av är diskurs, diskursanalys, kritisk diskursanalys, diskursteori, flyktingkrisen 2015, flyktingmottagandet 2015, migrationskrisen 2015, integration, migration, makt, invandring, politik, andrefiering, utlännings, Foucault och Fairclough. Jag har även sökt efter ordens engelska motsvarighet då jag utgått från såväl nationell som internationell forskning. Jag har använt mig av Google som sökmotor men även LUBsearchs databas, Discourses.org och Statens Offentliga Utredningar (sou.gov.se). I mitt sökande fann jag stöd för uppsatsens syfte bland annat genom lingvisten Teun A. van Dijk's forskning inom diskurs och ett antal svenska studier i ämnet så som av utredningssekreterarna Karin Borevi & Per Strömblad (2004) samt forskaren Masoud Kamali (2005) och historiska aspekter så som av historikern Christina Johansson (2005).

Som en respons till det stigande antalet asylsökande och flyktingar tillämpar allt fler länder, både i Europa och globalt, en restriktiv migrationspolicy. Forskningsdirektör Thomas Gammeltoft-Hansen och Dr. Nikolas F. Tan menar i sin studie (2017) att det leder till ett förhållningssätt som handlar mer om att avskräcka än att skydda mänskliga rättigheter (Gammeltoft-Hansen & Tan, 2017:28). Asylsökande och flyktingar möter allvarliga hinder i sökandet efter asyl; vissa hinder uppträder genom som sofistikerade sätt att försöka kontrollera migrationen. Resultatet blir att flyktingar per rutin nekas asyl och allt fler

nationer stänger sina gränser i hopp om att migranterna ska söka sig till grannländerna. De humanitära konsekvenserna är tydliga menar författarna; inte mindre än 5000 migranter registrerades som saknade eller döda i Medelhavet under 2016. ”Flyktingkrisen” är inte en kris avseende antalet flyktingar; den verkliga krisen är nationernas institutionaliserade responser till den så som avskräckningsstrategier (Gammeltoft-Hansen & Tan, 2017) .

Christina Johansson undersökte i sin studie *Välkomna till Sverige? Svenska migrationspolitiska diskurser under 1900-talets andra hälft* (2005) svenska migrationspolitiska diskurser genom en diskursanalytisk metod inspirerad av lingvisten och språkforskaren Norman Fairclough. Avhandlingen visade att diskursen utmärks av idén att begränsa invandring för att skapa och bibehålla en homogen befolkning. Flera uttalanden indikerade att migrationen måste begränsas om Sverige ska kunna leva upp till sina välfärds- och integrations ambitioner. Vidare pekades ”nya etniska grupper” ut som svåra att integrera i det svenska samhället vilket aktualiseras etnicitet i den politiska diskursen. Johansson undersökte tre stycken vändpunkter inom migrationspolitiken föranledda av politiska förändringar och upptäckte från 1970-talet och framåt en ökande tendens att kategorisera invandrare som flyktingar. Flyktingar beskrivs dessutom oftast som ekonomiska, sociala och etniska problem för Sverige enligt Johansson. Fram till 1970-talet kategoriserades migrationen främst i förhållande till arbete och invandrare sågs både som en tillgång och en börda för nationen (Johansson, 2005).

Författarna Marie Hugander och Johanna Ålander fann i sin studie *Integrationsdiskursen Vi och Dom – En kritisk analys av myndighetsdiskursen om integration* (2008) stöd för att invandrare ses som en grupp som ska integreras med ”svensarna”. De använde sig av en diskursanalytisk metod för att belysa hur den svenska integrationsdiskursen påverkar reproduktionen av tankesättet ”vi” och ”dom” och skapar en ”andrefiering” av människor från en invandrarbakgrund i det svenska samhället. Vid analys av ett antal officiella dokument fann författarna att svenska myndigheters integrationsdiskurs bidrar till reproduktionen av ”andrefiering”. Således är diskursen inte neutral i sitt utförande utan bidrar till att systematiskt kategorisera befolkningen i grupperna ”svenskar” och ”invandrarna” menar Hugander och Ålander. Likt Johansson (2005) fann de att integration beskrevs som ett problemområde exklusivt tilldelat invandrare som förknippas med negativa framställningar; såsom arbetslöshet och bidragsberoende. När invandrare inte sammankopplas med ”problem” handlar det om att de ska nyttjas som resurser för det svenska samhället (Hugander&Ålander, 2008).

3.1 ”Vi” och ”dom” en andrefiering

I sin studie *Bortom Vi och Dom* skriver forskarna Paulina de los Reyes & Masoud Kamali (2005) att integrationspolitiken fokuserar på svårigheter att integrera invandrare, ”de andra”, in i redan existerande strukturella och institutionella sammanhang. Den svenska integrationspolitiken grundar sig dels på

antaganden om att alla är olika, men sätter samtidigt upp mål kring lika skyldigheter, rättigheter och möjligheter. Vidare skapas en hierarkisk ordning inom integrationspolitiken när diskursen gör skillnad på de som ska integreras gentemot de som ska utföra integrationen, menar de los Reyes och Kamali. Uppdelningen i ”vi” och ”dom” är beroende av den homogenisering och anonymisering som finns bakom kategorierna ”svenskar” och ”invandrare.” Grupper och individer definieras utifrån den uppsättning egenskaper de har och exkluderar andra identiteter, egenskaper och tillhörigheter. Kategoriseringen i grupper har även studerats av Karin Borevi & Per Strömblad i *Kategorisering och integration. Om föreställda identiteter i politik, forskning, media och vardag* (2004). De menar att i strävan efter ordning försöker människor kategorisera och positionera individer i förhållande till varandra. Rollen som en individ tilldelas skiljer sig från andra individer i status, förväntningar och makt och ett gruppsmedlemskap kan medföra maktutövning över andra. I diskursen blir det likställt med de som inte är som den ”svenska” majoriteten, istället är ”icke-svenskar” menar Borevi & Strömblad. (ibid:10) En diskursiv diskriminering skapas när stereotypa föreställningar växer fram och det är ett av det verkligt omfattande, men ofta subtila hindren, för integrationen (Borevi & Strömblad, 2004).

Föreställningen om att befolkningen i Sverige är uppdelad i grupper och att invandrare associeras med problem inom de flesta samhällsområden, fann även de los Reyes & Kamali stöd för. (de los Reyes & Kamali, 2005:7-8) En idealtypisk svenskhet blir det som fungerar som markör för skillnader mellan ”vi” och ”dom”; ett ”vi” som ses som överlägset och ”de andra” som främmande och exkluderas (ibid:9-10). ”Svenskheten” blir omöjlig för invandrare att uppnå när själva definitionen bygger det ”svenskheten” inte är. Detta uppmärksammas även av juristen Paul Lappalainen & statsvetaren Marcus Lundgren i *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige* (2005). De menar att ”svenskar” blir ”invandrades” motsats och föreställningen om ”invandrare” står för allt som ”svenskar” inte är. Den positiva svenska självbilden skapas genom att tilldela invandrare negativa egenskaper (ibid:28). Vidare så menar författarna att det är problematiskt att anta att alla invandrare vill bli svenska. Det bekräftar att ”svenskheten” ses som ett privilegium med möjligheter, rättigheter och tillgång till maktstrukturer och samhällsresurser som invandrare nekas (ibid:12). Andrefiering diskuteras vidare av Kamali i *Sverige inifrån. Röster om etnisk diskriminering* (2005). Stigmatiserade och marginaliserade grupper får skulden för den misslyckade integrationen och ökar klyftorna mellan ”vi” och ”dem”. Boende i segregerade och stigmatiserade områden upplever en bristande vilja hos beslutsfattare och makthavare att förändra de institutionella och strukturella sammanhang som gör att ”invandrare” inte kan delta i samhällslivet på lika villkor som ”svenskar” (Kamali, 2005:69). Den politiska aspekten diskuteras även av lingvisten Teun A. van Dijk som menar att särskiljningen mellan ”vi” och ”de andra” är ett tydligt inslag i den politiska diskursen (van Dijk, 1997). I en studie från 2000 menar han att tillämpandet av ”vi” mot ”de andra” är en utestängningsstrategi i den politiska diskursen. Den anspelar på en positiv själv-presentation och en

negativ presentation av ”de andra”. Inom den rasistiska diskursen talar man om icke-europeiska invandrare som kriminella, opålitliga och lata (van Dijk, 2000:113). Tecken på det är förnekelsen av rasism eller att ”de andras” perspektiv och värderingar av ”vi” ignoreras (van Dijk, 1997:62). Fokus på illegal invandring, brottslighet, integrationssvårigheter och terrorism etc. tillskrivs ”de andra” (ibid:131-132). Begränsningen av invandring är det tydligaste offentliga och lagliga uttrycket för utestängning av ”de andra”. Utestängningen har blivit en norm i Europa menar van Dijk (van Dijk i Reyes & Kamali, 2005:121). Lappalainen & Lundgren (2005) uppmärksammar fenomenet ”vi-och-dom” i den politiska diskursen. Författarna menar att det finns en generell bild av invandrare som en problemgrupp i Sverige vars blotta närvaron ses som ett hot mot den svenska välfärden och att den svenska kulturen och politiken har varit bidragande till den negativa framställningen. De fann att invandrare inom den politiska diskursen beskrivs som föremål för diverse åtgärder och ska ”hanteras” (Lappalainen & Lundgren, 2005:25).

3.2 Elit- och politisk diskurs

Van Dijk har genomfört flera studier som analyserar elit- och politisk diskurs. Relevansen av att studera invandrardiskurs i politiska dokument handlar om att öka förståelsen för etnisk och rasrelaterad ojämlikhet (van Dijk, 1993a). Detta påtalar van Dijk även i de los Reyes & Kamalis utredning *Bortom Vi och Dom* (2005). Diskursiva eliter är symboliska eliter som utövar makt genom skrift och tal och analysen av dessa kan klargöra hur elitdiskurser kan skapa en negativ påverkan på allmänhetens åsikter (van Dijk i de los Reyes & Kamali, 2005:117). Eliten har minst kontakt med invandrare till vardags och rasismen är störst där människor är rädda för en potentiell invandring menar van Dijk (van Dijk i de los Reyes & Kamali, 2005:119). Den senare tidens ökande invandring har fungerat som en katalysator för en lång tradition av rasismen som elit- och politiska diskurser har varit bidragande till att framställa (ibid:119-120). Detaljerade studier av politiska diskurser kan klarlägga den attityd som politiker har i frågor om etnicitet och invandring. Van Dijk har funnit att de som för den politiska diskursen i texter som handlar om etniska minoriteter oftast tillhör den ”vita” majoriteten i europeiska samhällen. Det ”vita” står för den västerländska gruppens dominans och kommunicerar ut stereotyper om minoritetsgrupper (van Dijk, 1993a:94) Makten hos eliten definieras av deras privilegierade åtkomst till den offentliga diskursen. (van Dijk, 1993b:17). Denna diskurs är, inom samtidens informations- och kommunikationssamhällen, själva hjärtat av kulturen, samhället och politiken och blir därför en stor del av dess reproduktion och kontinuitet skriver van Dijk (van Dijk, 1993a:95). Texter som ingår i den politiska diskursen formulerar stereotyper och fördomar om minoriteter, definierar den etniska situationen och legitimerar den elitistiska diskrimineringen (van Dijk, 1993b:283). Sociala attityder till invandrare är ideologiskt organiserade och representerar det mentala förkroppsligandet av en grupps ekonomiska, sociala och kulturella mål (ibid:40). Politiker deltar i en diskret form av rasism vid framställandet av invandring som problematisk

och pekar ut invandrare, asylsökande och andra minoriteter som orsaken till många samhällsproblem (van Dijk, 1997:31). Den här diskursen sprids och får fäste hos allmänheten och påverkar utlänningars livssituation (van Dijk, 2000:131-132).

4. Teoretiska utgångspunkter

Analysen utförs med hjälp av filosofen Michel Foucaults teoretiska begreppsram samt författarna Marianne Winther Jørgensen & Louise Phillips diskursteori. Kapitlet börjar med en redogörelse av diskursteori och relevanta begrepp och behandlar därefter Foucault. Kombinationen av olika utgångspunkter kan fungera fördelaktigt för en bredare förståelse för ämnet och den sociala praktiken. Den migrationspolitiska diskursen kunde ha varit annorlunda och med den teoretiska ansatsen utförs analysen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Diskursteori är relevant för syftet då diskurs konstituerar nyckelenheter, såsom migration, genom att positionera grupper på olika sätt som sociala subjekt. Därav kan teorin användas för att förstå relationen mellan samhällsgrupper. Vidare så fokuserar det diskursiva perspektivet på sociala effekter och blir därför sociologiskt intressant att studera i relation till flyktingmottagandet 2015 (Fairclough, 1992:3-4). Teorins maktaspekt är relevant då ideologi genom diskursen kan främja ojämlika maktförhållanden. Dessa upptäcks nödvändigtvis inte av samhällsbefolkningen då diskursen blivit självklar och skapat en ”sanning”; frågan blir vems sanning? Teorin kan hjälpa oss svara på det. Foucault menar att maktutövande diskurser skapar vår omvärld genom att tillåta vissa tolkningar och begränsa andra och kan därmed påverka olika samhällsgruppers möjligheter (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:20). Institutioner, så som den svenska staten, är en viktig del i maktutövandet. Den sociologiska aspekten ligger i hur diskursen består av gemensamma uppfattningar som skapar och reproducerar referensramar som i sin tur styr hur makthavare motiverar och legitimerar migrationspolitiken och utlänningslagen (Gubrium & Holstein, 1997:132).

4.1 Diskursteori

Diskurs är ett bestämt sätt att tala om och förstå världen skriver Winther Jørgensen & Phillips (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:7). Inom det diskursiva perspektivet anses inte språket representera en neutral bild av världen utan sättet vi talar och skriver på har en aktiv roll i skapandet och i förändringen av våra identiteter, sociala relationer och omvärlden. Den fysiska verkligheten får sin betydelse genom diskursen (ibid:7). En händelse, så som flyktingmottagandet 2015, sker oavsett hur vi reagerar på den; det är våra tolkningar som ger den betydelse. Sättet vi kontextualiserar flyktingmottagandet i ett meningsskapande sammanhang gör den till en del av diskursen och diskursen får därigenom sociala konsekvenser (ibid:15). I diskursteorin används begreppet *gruppbildning* för att undersöka vilka grupper diskursen försöker skapa och hur deras olika egenskaper uttrycks genom skapandet. Gruppbildning kan identifiera hur texternas författare blir representanter för en grupp och skapar andra därigenom (Winther Jørgensen & Phillips,

2000:176). En majoritetsgrupp kan dominera över en annan grupp genom att använda sig av en kategoriserande diskurs. Det sker genom att särskilja och peka ut specifika egenskaper hos gruppmedlemmarna; vissa identitetsmöjligheter ignoreras och andra premieras (Foucault, 2004) (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:51-52). Vilka diskurser som dominerar i ett samhälle bestäms av rådande politiska maktförhållandena. Dessa förhållanden påverkar medborgarnas sociala medvetande och leder till att en viss diskurs accepteras över en annan (Foucault 2017). Den kollektiva identiteten bör förstås utifrån samma principer som den individuella identiteten; bildandet av grupper är en reducering av möjligheter (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:51). Gruppbyggnad är politisk i den mening diskursen utesluter alternativa tolkningar och eventuella skillnader inom en grupp. (ibid:51-52) Dessa skillnader kan definiera vem som är ”inne” och vem som är ”ute” ur en gemenskap och benämns *inklusion/exklusion* (ibid:171). Ett bestämt tecken förknippas med ett bestämt ting. Förståelsen av tecknet ”utlänning” och ”invandrare” bygger på inlärningen av konventionen att ordet hänvisar till något kulturellt bestämt; tecknets värde skapas genom dess särskiljning från andra tecken och hur en refererar till det (ibid:16).

4.2 Foucault

Vilka sociala och politiska konsekvenser får diskursen och hur bidrar den till reproducerandet av den politiska ordningen och den bredare sociala praktiken? Det är centrala frågor inom den kritiska diskursanalysen så som den beskrivs av Foucault (ibid:179). Det som idag ses som socialt vedertaget, normalt och allmänt accepterat beror på tiden vi lever i och våra kulturella och historiska referensramar (Foucault, 2010:74). Den kritiska diskursanalysen utgår från hur diskursiva praktiker medverkar till skapandet och reproducerandet av olika maktförhållanden samt formar sociala gruppers intressen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:67-70). Foucault, enligt sociologen Mats Börjesson, såg vetenskaperna, genom deras tillgång till kunskap, som en del av statens vetanden och ger möjligheter att utöva makt (Börjesson, 2003:36). Övergripande *episteme* som består av vetenskap, kontrollsystem och breda politiska tendenser påverkar uppmärksammandet av vissa specifika företeelser i samhället och skapar identiteter så som ”utlänning”. När en händelse får uppmärksamhet så har den manifesterats i den vardagliga praktiken (ibid:37). Vilken *episteme* som betraktaren utgår från påverkar hur världen ser ut för hen. Den episteme som väljs avgörs av tid och rum och genom kontexten skapas betydelse (ibid:34-35). Skapandet av en *identitet* handlar om att definiera vad en inte är och är ett sätt att distansera sig från andra. Identiteten är inte fixerad utan kan förändras över tid (ibid:35-36).

Foucault, enligt Winther mfl., (2000) menar att sanningen är en diskursiv konstruktion och olika kunskapsregimer anger vad som är *sant* och vad som är *falskt*. Premierande av en föreställning över en annan blir ett sätt för de som styr diskursen att utöva makt och kontroll över diskursens mottagare samt upprätthålla ordning och struktur i samhället. Makt är således begränsande samt producerande (Winther

Jørgensen & Phillips, 2000:19-21). Foucault menar att diskurser accepteras för att de fungerar som en uppförandekod. Den baseras på rådande sociokulturella kontexten och talar om hur vi bör tala, skriva och agera i samhället och inger därmed en trygghet (Foucault, 1993). Medborgarna disciplineras genom samhällets institutioner och strukturer och den här formen av maktutövande leder till att individen styr sig själv mot ett önskvärt beteende (Foucault, 2017:175).

Disciplineringen av medborgare innebär en ständig övervakning; ett tvång utan fysiska medel men som ger samma lydnadsresultat. Detta benämner Foucault som *normalisering* och anpassning av beteende under diskursen (Foucault, 2017:175-176). Begreppet *sanningseffekter* står för hur en talar om världen och människor och används för att belysa hur olika typer av diskurser kan hjälpa en att se vad som är sant och därmed reglera vad som blir tänkbart. Foucault lägger fokus på frågan om vem eller vilka som får lov att tala i samhället, så kallade *utestängningsmekanismer*. Utestängningsmekanismer är auktoritära och finns inom socialiserande institutioner och ritualer, likt den statliga maktkoncentrationen. (ibid:34). De är dessutom en del av diskursen som grupper lyder under och knyts samman genom (Foucault, 1993:30).

5. Metod

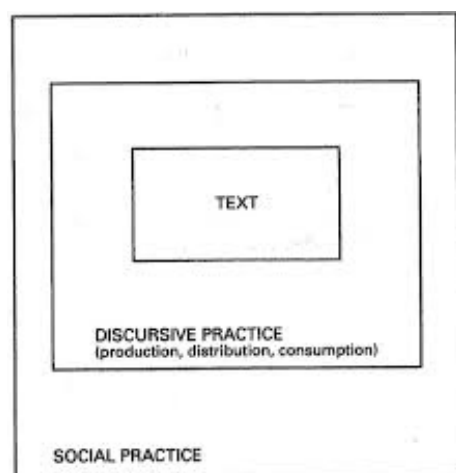
Det empiriska materialet analyserades utifrån egenskaperna i texten och dess diskursiva och sociala praktik med hjälp av kritisk diskursanalys. Metodens relevans ligger i att diskurs används inom sociologisk analys för att upptäcka hur socialhandling och kunskapsområden struktureras och genom den kan en få förståelse för samhällets uppbyggnad. En kritisk diskursanalys är lämplig för syftet då den ämnar klarlägga den diskursiva praktikens roll i upprätthållandet av världen. Det gäller även sociala relationer, som den mellan ”utlänningar” och ”svenskar”, samt ojämlika maktförhållande som uppstår sinsemellan (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:69). Analys av den diskursiva praktiken ger en inblick i maktutövande aspekter som kan ligga till grund för vilka diskursiva val som görs av de som har maktpositioner i samhället (Fairclough, 1992:3). Faircloughs tredimensionella modell möjliggör på så sätt en bredare sociologisk förståelse av ämnet (ibid:69). För den här uppsatsens syfte hade andra metodiska tillvägagångssätt varit möjliga; exempelvis diskursteori som såväl metod och teori. Även diskurspsykologi, eller en kombination av den, diskursteori samt kritisk diskursanalys. Vidare så hade nog en innehållsanalys varit möjlig som metod men potentiellt inte varit optimal utifrån den teoretiska ansatsen och uppsatsens övergripande syfte.

Den komparativa ansatsen i uppsatsen, som med all jämförande forskning, är förenat med risk för feltolkningar och generaliseringar. Det beror dels på mina egna erfarenheter och kulturella förståelseramar men även på de frågeställningar och perspektiv som uppsatsen styrs av och som kan tolkas olika från person till person. Subjektiviteten påverkar således resultaten och analysprocessen

(Borevi & Strömblad, 2004:9). En begränsning i vald metod är att det inte finns några tydliga riktlinjer kring hur mycket analys av vardera praktik som behövs eller vilken sociologisk teori som är mest lämpad. Där har jag utgått från min egen bedömning samt den tidigare forskningen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:93). Tillförlitligheten i resultaten från ett kvalitativt angreppssätt behöver utgå från att materialet väljs utifrån relevansen för studien och handlar om vilken kvalitet det empiriska materialet har (Crang & Cook, 2007:14). Metoden är begränsad såtillvida att användningen av analytisk kategorisering av diskurser är tillfälliga och beroende av sin kontext. Det kan aldrig helt lösa upp rollen som representation spelar i det vardagliga livets tolkningsprocess. Jag som författare av uppsatsen är en del av diskursen och av tolkningsprocessen. Materialet som jag har valt är en del av min subjektivitet och mina problemformuleringar står i relation till tidigare erfarenheter och referensramar (Gubrium & Holstein, 1997:120). En fördel med dokumentstudier är dock att de kan tillhandahålla information om en uppfattad realitet vid en särskild plats och vid en särskild tid som går att ta del av i efterhand och har ofta specifika mottagare i åtanke vid författandet (Tjora, 2012:127). Det empiriska materialet har samlats in genom att söka igenom statens offentliga utredningar med hjälp av sökord. Sökord som använts är: migration, integration, utläningar, invandring, invandrare, utlänningslag, migrationspolitik och integrationspolitik. Jag har sökt efter begreppen i plural och singular form. Jag har därutöver använt mig av Google i sökandet efter begreppen.

5.1 Kritisk diskursanalys

Den kritiska diskursanalysen utgår ifrån att diskursen är historiskt och socialt situerad; en handlingsform genom vilken människor kan påverka världen. Diskursen får därmed påverkan på samhället och dess befolkning och en sociologisk relevans i att studera diskursen som ligger bakom migrationsprocessens beslutsfattande. beslutsfattandet som görs om migrationsprocessen. Metoden som används i den här uppsatsen utgår från Faircloughs tredimensionella modell; se figur 1 (Fairclough, 1992).

Faircloughs tredimensionella modell utgår från att varje användning av språk är en kommunikativ händelse bestående av tre dimensioner: det är en text, en diskursiv praktik och en social praktik (Fairclough, 1992:73).

Fig. 1 Faircloughs tredimensionella modell (Fairclough, 1992:73)

5.1.2 Tillvägagångssätt

Jag började med att granska den diskursiva praktiken och fokuserade på hur texternas författare bygger på existerande diskurser och lingvistiska tekniker för att skapa texten (ibid:75). Produktions och konsumtionsprocesserna varierar mellan olika typer av diskurser i relation till deras sociala omständigheter, därför kan en analys av dem belysa hur diskursen möjligen påverkats av flyktingmottagandet 2015 (ibid:78). Vilka eller vem är tänkt mottagare och i vilket syfte har texterna skrivits? Vem är avsändare och författare av utredningarna? Avsändare syftar i denna uppsats på den som önskat att utredningen kommer till stånd. Författare syftar på personerna som har varit delaktiga i utredningarna och författat texten. Efter analys av texterna var och en för sig undersökte jag hur de förhöll sig till varandra, interdiskursivitet, för att se om det fanns ett intertextuellt sammanhang eller om texterna skiljde sig åt (Winther Jørgensen & Phillips:85-86). Därefter analyserades de lingvistiska egenskaperna för att kartlägga hur den migrationspolitiska diskursen utmärker sig och hur begreppet utlänningar framställs i relation till teorin. Textens dimension är det två statliga utredningarna som utgör det empiriska materialet i studien (ibid:75). Analysen gjordes genom detaljerad läsning i syftet att hitta begrepp och satser som återkommer. Jag undersökte ordval och grammatik; ordval syftar på vilka ord författaren väljer att uttrycka sig med och vilka som därmed uteblir. Hur textförfattarna väljer att uttrycka sig, vilka ord och vilka meningssatser som används är ett val. Enligt Fairclough är detta dock inte endast individuellt; formuleringen av deras betydelser och meningar är socialt kopplade och en del av den bredare sociala och kulturella processer. Därav studerar jag även den sociala praktiken. I analysen försöker jag tillämpa tankesättet ”vilket/vilka ord kunde ha valts istället?” för att anta ett kritisk förhållningssätt (ibid:185).

Vid analys av grammatiken utgick jag från begreppen *transitivitet* och *modalitet* (ibid:87). Transitivitet står för hur processer och händelser sammankopplas, eller inte, med objekt och subjekt. Syftet är att belysa hur olika framställningsformer kan få olika ideologiska konsekvenser. Vilka handlingar, praktiker och identiteter blir möjliga genom framställningen? Ideologi är en del av maktstyret enligt Fairclough, så som återgett av Winther Jørgensen & Phillips (2000). Det är betydelsekonstruktioner som bidrar till producerandet, reproducerandet och förändringen av maktrelationer genom sociala handlingar (Winther Jørgensen & Phillips:79). För att exemplifiera så kan transitivitet visa hur en mening genom att till exempel utesluta vissa ord indikerar och skapar betydelse. Exempelvis genom att frånta ansvar genom att ta bort en handlande agent, eller att ett substantiv ersätts med ett verb. En form av transitivitet är *nominalisering* som innebär konvertering av processer till symboliker. Ett ord får stå för ett annat; det handlar oftast om att saker och ting inte specificeras. Exempelvis ”många utlänningar sökte asyl” istället för att skriva antalet. Det är ett sätt att eliminera deltagare från händelserna och anonymisera (Fairclough, 1992:178-179). *Modalitet* används för att belysa till vilken grad textens författare, eller talare, instämmer

med det som uttrycks. Det får konsekvenser för hur texten mottas. Den modalitet som väljs styr diskursens konstruktion av sociala, kunskaps- och betydelsesystem. När talaren instämmer till fullo med sitt påstående så uttrycks det genom specifika ord, talaren säger att något är på ett visst sätt och utesluter andra sätt. Den modaliteten är *sanning*; till exempel kan författaren välja att skriva ”jorden är möjligen platt” eller ”jorden är platt” (Fairclough, 1992:158-159). En annan modalitet är *tillåtelse* och den konstruerar sociala relationer på ett givet sätt. Talaren ger mottagaren av texten tillåtelse att göra på ett eller annat sätt. Modalitet kan även uttryckas genom tonfall och *hedges*. Hedge står för en anpassning av ett påstående genom ord som ”liksom” eller ”lite”. Genom att titta på modalitet i texterna kan jag analysera hur dess användning både speglar och stärker textförfattarnas auktoritet gentemot mottagaren som i sin tur kan få konsekvenser utifrån diskursen om utlänningar och migration (Winther Jørgensen & Phillips:88).

Det sista steget i analysen var att försöka förstå kontexten som det empiriska materialet är en del av och det gjordes genom att kartlägga de sociala och kulturella relationerna bakom. Dessa kan synliggöras genom att relatera den diskursiva praktiken och textanalysen till den tidigare forskningen mot bakgrund av flyktingmottagandet 2015s potentiella ideologiska effekter på samhället (Fairclough, 1992:87-88). Den sociala praktiken analyserades som en del av diskussionskapitlet där den diskursiva praktiken, textanalysen och den sociala praktiken vävdes samman och relaterades till varandra för att förstå diskursen ur ett bredare sociologiskt samhällsperspektiv. Hur såg och ser omständigheterna i samhället ut, vilka kulturella och sociala relationer spelar roll och vilka konsekvenser kan de få för utlänningar som samhällsgrupp i det svenska samhället? (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:90).

5.2 Etiska överväganden

Den här uppsatsens datamaterial består av redan publicerat material. Det empiriska materialet är offentligt, således är samtyckeskrauet och informationskrauet på förhand uppfyllt. Avseende nyttjandekrauet och konfidentialitetskrauet så är individerna som omnämns offentliga personer och informationen används i rent forskningssyfte. Studien har därmed inte krävt några omfattande etiska överväganden (Bryman, 2002:440-441). Jag har tagit i beaktning risken att uppsatsen reproducerar stereotypiska och kategoriserande föreställningar om migration och utlänningar och kan därmed vara bidragande till problematiken som studeras. Dock så är det ofrånkomligt med tanke på studiens syfte. För att försöka minimera risken och distansera mig från att göra egna subjektiva tolkningar baserade på mina personliga värderingar, görs en komparativ ansats genom att tillämpa Faircloughs metod stegvis (Fairclough 1992).

6. Resultat och analys

I detta kapitel presenteras studiens analys och resultat. Analysen görs utifrån Faircloughs tredimensionella modell och resultaten tolkas och diskuteras löpande med hjälp av de teoretiska utgångspunkterna. Dispositionen följer till huvuddel tillvägagångssättet som presenterades under metodkapitlet. Den diskursiva praktiken i vardera utredning presenteras först och följs av en sammanfattande jämförelse av dessa. Relevansen av den diskursiva praktiken i relation till textanalysen handlar om att försöka nå en förståelse för dess sammankoppling med den sociala praktiken och därigenom dess sociala konsekvenser och koppling till samhället. Personbeskrivningarna samt deras uttalanden kan relateras till de teoretiska utgångspunkterna och kan tänkas påverka den diskursiva praktiken som framförs i utredningarna. Den tidigare forskningen, exempelvis genom van Dijk, har påvisat vilken effekt samhällseliten kan få på den offentliga och politiska diskursen. Efter analys av den diskursiva praktiken görs en sammanfattande jämförelse av de två utredningarnas text analyser som följs av en summerande analys av *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (Rolén, Thomas et al., 2020) Det empiriska materialet består av två offentliga statliga utredningar, en från tiden före flyktingströmmen 2015 och en från tiden efter: *Den nya migrationsprocessen* (Hübinette, Bertil et al., 2009) och *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (Rolén, Thomas et al., 2020). En statlig utredning tillkommer innan den svenska regeringen lägger fram ett lagförslag. Det innebär en utredning av en specifik fråga och uppdraget ges ofta till en kommitté eller särskild utredare. Dessa benämns i denna studie som utredningarnas författare/deltagare. Resultatet av utredningen sammanställs i en rapport som publiceras under Statens offentliga utredningar, så kallade SOU (regeringen.se).

6.1 Diskursiva praktiken

Avsändare är den svenska regeringen, uppdragsgivare var statsrådet Tobias Billström. Den tänkta mottagaren är regeringen. Den 23 augusti 2007 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare för att utvärdera om utlännings- och medborgarskapsärendens instans- och processordning uppfyller de krav och bestämmelser som ställdes vid utlänningsreformen 2006. Utredningen, enligt författarna, ska ge regeringen underlag för att besluta om det behövs förändringar eller åtgärder i utlänningslagen och publicerades 2009 (ibid:15). Tobias Billström är tjänstgörande riksdagsledamot och gruppledare för Moderaterna. Född år 1973, titel fil.mag., Mphil. Han har tjänstgjort som migrationsminister, tillförordnad arbetsmarknadsminister och varit riksdagens förste vice talman (riksdagen.se). På sin LinkedIn sida anger han att historiskt sett är den migrationsminister som suttit längst på sin post. (linkedin.com) Billström har uttryckt sig i migrationsfrågor på ett sätt som uppmärksammats i media. Den 18/3 2013 sade han i en intervju med Dagens Nyheter angående papperslösa invandrare:

"Ibland har vi bilden av att personen som är gömd bor hos en trevlig blond svensk dam i 50–60-årsåldern som vill hjälpa till. Men det är ju inte så. De allra flesta bor hos sina landsmän som inte alls är blonda och blåögda." (dn.se) (se bilagor för ytterligare exempel)

F.d. hovrättspresidenten och juristen Bertil Hübinette blev förordnad som särskild utredare. Hübinette har arbetat som domare och tjänstgjort i Utrikesdepartementet och är född 1939 i Överluleå församling. Numera arbetar Hübinette som advokat i egen regi (sv.wikipedia.org). Wikipedias information stämmer överens med den som angetts av vederbörande på LinkedIn (linkedin.com).

6.2 Diskursiva praktiken i *Den nya migrationsprocessen*

Avsändare av texten är den svenska regeringen, genom statsrådet Morgan Johansson. Den tänkta mottagaren är regeringen som dessutom är utredningens och författarnas uppdragsgivare. Den 14 juni 2019 tillsattes en parlamentarisk kommitté med syftet att ta ställning till utformningen av den framtida svenska migrationspolitiken för att fastställa en långsiktig hållbar migrationspolitik. Den angivna utgångspunkten är att den ska vara human, rättssäker och effektiv. Syftet anges vidare vara att ta ställning till om asylsökande uppfyller kriterierna för att beviljas uppehållstillstånd i Sverige; längden på uppehållstillstånden och under vilka förutsättningar som permanenta uppehållstillstånd kan beviljas. Allt inom ramen för EU-rätten och svenska konventionsåtaganden. En del av uppdraget, enligt författarna, var även att behovsanalysera åtgärder för en omstyrning så att relativt fler människor kommer till Sverige på lagliga och säkra vägar. Vidare ville utredningen undersöka vilka behovsåtgärder som krävs för att stärka asylprocessens rättssäkerhet samt om det behövs en ny humanitär grund för uppehållstillstånd. Kommittén tog namnet *Kommittén om den framtida svenska migrationspolitiken* – (Migrationskommittén) (Rolén, Thomas et al., 2020).

Ordförande blev kammarrättspresident Thomas Rolén, född 1959 och är svensk jurist och kammarrättspresident. Sedan oktober 2020 är han även generaldirektör för Domstolsverket (sv.wikipedia.org). Uppgifterna stämmer överens med Roléns LinkedIn sida (linkedin.com). Morgan Johansson presenterar sig som att vilja knäcka organiserad kriminalitet, kämpa mot terrorismen samt arbeta för en hållbar migrationspolitik (regeringen.se) (se bilagor för presentationen i sin helhet). Johansson representerar Socialdemokraterna och är född 1970 i Lund. Han har haft militärtjänst och har en fil.kand. i statsvetenskap från Lunds Universitet. Hans Eklind (KD) är präst och politiker, född 1966 i Örebro. (riksdagen.se) Eklind har i en debattartikel uttryckt sig på ett sätt som kan uppfattas främlingsfientligt:

"Realiteten är att många av de som kommer hit aldrig står på egna ben. Hela 64% av de som får försörjningsstöd är utrikes födda (en ökning från 36 procent år 1990)." (wp.kristdemokraterna.se) (se bilagor för citatet i sin helhet).

Jimmie Åkesson, Sverigedemokraternas partiledare, född 1979 i Skåne (riksdagen.se), är inte känd för sin generösa invandrarpolitik utan har hamnat i blåsväder ett flertal gånger på grund av sina uttalanden i ämnet:

”Bara invandrarna får jobb så kommer allt att lösa sig, har alla de här sagt alltid. Det händer ju inte. Det blir inte så. Och därför så måste man ställa sig frågan: varför är det så svårt för de här människorna att få jobb? Jo, det är för att de inte är svenskar. De är, de passar inte in i Sverige.” (svt.se) (se bilagor för citatet i sin helhet och fler exempel).

Jonas Andersson, född 1989 i Eskilstuna är riksdagsledamot för Sverigedemokraterna och har en fil.kand. i statsvetenskap från Linköpings universitet. (riksdagen.se) Andersson har uttryckt på sajten *Politiskt inkorrekt* en ilska mot islam och muslimer och gjort andra uttalanden som kan uppfattas främlingsfientliga. Exempelvis:

”Muslimer i allmänhet, och somalier i synnerhet har misslyckats totalt som grupp att anpassa sig in i det svenska samhället.” (expressen.se) (se bilagor för fler exempel).

6.3 Sammanfattning

En långsiktigt hållbar migrationspolitik (Rolén, Thomas et al., 2020) och *Den nya migrationsprocessen* (Hübinette, Bertil et al., 2009) ingår i en intertextuell kedja. *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (2020) bygger på den tidigare utlänningslagen 2005:716, och den tillfälliga lagen 2016:752 som föreslås gälla till och med den 19 juli 2021. Den tillfälliga lagen infördes efter flyktingmottagandet 2015 för att begränsa migrationen till Sverige och införa en mer restriktiv migrationspolitik. *Den nya migrationsprocessen* (2009) bygger på utlänningslagen 2005:716 samt utlänningsförordningen 2006:97, syftet var att granska hur reformer till utlänningslagen 2005 fungerat och huruvida de behöver revideras. Diskussionerna som förts i *Den nya migrationsprocessen* (2009) är utan påverkan av flyktingmottagandet 2015 och granskat utlänningslagen utan påverkan av en större samhällshändelse. *n långsiktigt hållbar migrationspolitik* (2020) syftar till att utreda utlänningslagen och den tillfälliga lagen och utredningen tar flyktingmottagandet 2015 i beaktning. Båda utredningarnas lagförfattande grundar sig i den svenska utlänningsförordningen från 2006 som i sin tur bygger på Genevekonventionen från 1951 och New York protokollet från 1967.

Den nya migrationsprocessen (2009) och *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (2020) handlar om den svenska migrationsprocessen och syftar till att granska den svenska utlänningslagen. Texterna har samma avsändare, uppdragsgivare och tänkt mottagare. Majoriteten av författarna och deltagarna är svenskfödda och kaukasier; de har högre utbildning och har eller haft ledande samhällspositioner. Några har uttalat sig negativt inställda till migration och invandring; däribland Tobias Billström som varit delaktig i båda utredningarna. Mina efterforskningar visade att *Den nya migrationsprocessen* (2009) hade en deltagare som uttryckt sig negativt inställd till migration, det var fler i *En långsiktigt hållbar migrationspolitik*

(2020). Värt att notera är att majoriteten av utredningens deltagare är eller har varit politiker. Billströms, Eklinds, Åkessons och Anderssons uttalanden om utlänningar och migration får betydelse; den reproducerar kulturella föreställning om utlänningar (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:15). De får en aktiv roll i skapandet av utlänningars identiteter i det svenska samhället och den sociala och kulturella relationen så som den uppfattas av majoriteten. Breda politiska tendenser ingår i en övergripande episteme där specifika företeelser uppmärksammas och identiteter och en homogen grupp skapas (Börjesson, 2003:36-37). Den episteme som väljs påverkar hur världen ser ut för mottagarna av författarnas uttalanden. I en tid av ökande migration så blir politiska budskap med en negativ framställning av utlänningar lättillgängliga för samhällsbefolkningen (i:34-35). Samhällets institutioner disciplinerar medborgarna in i ett beteende som kan påverka hur ”svenskar” definierar ”utlänningar” och få effekter på respektive grupps möjligheter och resurser i samhället (Foucault, 2017:175).

6.4 Textanalys

Jag redogör för ordval och grammatik enligt begreppen som presenterades under metodkapitlet. Jag har valt ut citat från utredningarna som jag menar är representativa för diskursen och för diskursiva mönster i det empiriska materialet. Ytterligare exemplifierande citat finns under bilagor. Jag inleder med en jämförelse av *Den nya migrationsprocessen* (2009) och *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (2020); detta då de diskursiva mönster jag fann i *Den nya migrationsprocessen* (2009) även förekom i *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (2020). Där fann jag dock diskursiva mönster som inte förekom i den tidigare utredningen.

6.4.1 *Den nya migrationsprocessen* (2009) i relation till *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (2020)

Ett diskursivt mönster som framträder i båda utredningarna är framställandet av utlänningar som föremål. I *Den nya migrationsprocessen* (2009) är ordvalet ”sändas” och ”skickas” något som återkommer i samband med ordet ”utlänningar”. Det har varit mest framträdande i *Den nya migrationsprocessen* (2009) men förekommer även i *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (2020). Nedan följer två exemplifierande citat, fler finns under bilagor (se citat 2, 3 och 4).

Citat 1

”Utlänningen kommer alltså att skickas tillbaka trots att det kan antas föreligga verkställighetshinder, men utan att saken utreds närmare. Detta är i och för sig inte en oavsiktlig konsekvens av den nya ordningen.” (Hübinette, Bertil et al., 2009:304).

Citat 26

”För att det ska vara rimligt att Sverige ska erbjuda vård i det enskilda fallet måste även beaktas förutsättningarna för att utlänningen ska kunna få adekvat vård i hemlandet eller annat land som utlänningen kan sändas till.” (Rolén, Thomas et al., 2020:301).

Ordet ”sänds” eller ”skickas” förknippar jag med föremål, inte en människa. Författarna refererar till utlänningar likt objekt som kan sändas tillbaka till sitt ”hemland”. Det handlar om individer, men ordvalet och satsbyggnaden gör att de framstår som objekt. Varför väljer författarna att uttrycka sig så, när det finns alternativa ord som ”åka” eller ”resa”? Ord som istället signifierar att subjektet är delaktig i händelsen. Användningen av nominalisering på detta sätt konverterar processen av att en människa tvingas från Sverige till en symbolik i form av att ”det är *något* som sänds”. Ordvalet får en ideologisk innebörd när ansvar fråntas genom att utesluta en handlande agent. Vidare så skapas en exklusion av utlänningar genom subjektpositionen. De är utanför gemenskapen och kan ”sändas tillbaka” dit de hör hemma i sitt ”hemland”. De som är ”inne”, inklusion, i gemenskapen är svensk-födda och är redan i sitt ”hemland” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:16). Vidare skapas en maktrelation mellan författaren som sätter sig själv i en annan subjektposition än utlänningarnas. Författaren, genom staten, har makten att skicka hem utlänningar. Vidare så kan sanningseffekten bli av disciplinär art; passar ”utlänningen” inte in i den svenska ”mallen” så sänds hen tillbaka. I citat 4 (se bilagor) så använder författaren adverbet ”aldrig”, en modalitet som indikerar till vilken grad hen instämmer med yttrandet. ”Aldrig” ger inte utrymme för en gråzons tolkning, det finns ingen böjning av ordet. I sammanhanget så framställs staten via lagen som innehavare av makten genom myndighetens subjektposition i satsen. Som Foucault beskriver det så träder ett maktförhållande fram genom den diskursiva konstruktionen av nationens intresse gentemot utlänningars intressen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:67-70). Maktförhållandet mellan staten och utlänningar exemplifieras ytterligare genom följande citat:

Citat 5

”Från biträdenas och referensgruppens sida har vidare anmärkts att Migrationsverkets tjänstemän inte alltid prövar frågor om verkställighetshinder enligt 12 kap. 18§ utlänningslagen i den utsträckning som de borde. Det har bl.a. sagts att utlänningar som anser att det föreligger ett hinder och anmäler detta till Migrationsverket, ändå inte får saken prövad. (...) Jag utgår från att Migrationsverkets tjänstemän följer de riktlinjer som finns och ser till att frågor om verkställighetshinder får den prövning som behövs. Det kan naturligtvis inte uteslutas att någon sökande anser att han eller hon inte har fått en fråga om verkställighetshinder prövad trots att det hade varit befogat.” (Hübinette, Bertil et al., 2009:323)

Författarens tillit till myndigheterna och fastställande av deras auktoritet återspeglas i citat 5. Citatet antyder att det inte är utlänningarnas perspektiv och åsikter som återges eller ligger till grund för bedömningar och diskussionerna om migrationsprocessen. I exemplet är det biträden och referensgruppen som återberättar vad utlänningar ska ha sagt till dem, genom att använda sig av nominalisering ”b.l.a.” så specificeras inte heller det som utlänningarna ”anser” av författaren. Vad är det som inte nämns och varför? På detta sätt så skapas en anonymisering där deltagare elimineras från händelserna. Användning av sanningseffekter öppnar upp för utestängningsmekanismer som innebär att utlänningar inte tillåts tala på samma villkor som de i maktposition. Migrationsverkets tjänstemäns ställning står i kontrast till utlänningars och myndighetens auktorisering sker genom tolkningen av lagen i dess socialiserande

ritual som framgår genom diskursen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:34). Det påvisas ytterligare genom ”jag utgår från”, en indikation på att författaren förutsätter att Migrationsverket ”följer de riktlinjer som finns” och ger Migrationsverket en auktoritetsställning; en sanning skapas där Migrationsverkets ord väger tyngre än utlänningars. Utlänningar kan ”anse” att de ”inte har fått en fråga om verkställighetshinder prövad (...)”; här provar jag att ta bort ”anser” och meningen får då en ny innebörd för läsaren där utlänningars auktoritet stärks. Genom att använda ”anser” upprepade gånger så ger inte författaren läsaren tillåtelse till att tolka utlänningars version som *sanning* och en ideologisk maktrelation skapas i den kommunikativa händelsen. I *citat 16* (samt 17 och 18 under bilagor) stärker författarna sin auktoritet och skapar *sanning* genom ordvalet ”alla”:

Citat 16

”Vid införandet av försörjningskravet i utlänningslagen angavs i förarbetena att alla EU-länder utom Sverige hade utnyttjat denna möjlighet och infört någon form av försörjningskrav.” (Rolén, Thomas et al., 2020:283)

Ordvalet signalerar för läsaren att det migrationspolitiken som föreslås är majoritetens. En majoritet med en restriktiv migrationspolitik som ”utnyttjat denna möjlighet”. Försörjningskravet framställs som en ”möjlighet” som bör ”utnyttjas” av den svenska staten men på bekostnad av vem eller vilka? Ordvalet ”god integration” antyder att integrationen inte är god utan behöver ”stärkas”. Vidare framkommer det att avslag på anhörigansökningar, som ett resultat av försörjningskravet, är positivt. Författarna antar att anhöriga inte kommer att kunna försörja sig genom eget arbete utan kommer vara en belastning i form av ”kostnader för det allmänna”. Författarna väljer att uttrycka det genom hedgen ”ett inte obetydligt antal”; en anpassning av påståendet som uttrycker en distans. Att inte specificera vad det rör sig om för antal är en anonymiserande nominaliserings transitivitet. Är det ”obetydligt” för människor vars livsöden påverkas?

Ett annat diskursivt mönster är framställningen av utlänningar som en ekonomisk belastning för det svenska samhället och ekonomin. *Citat 20, 21, 22, 23 och 24* (se bilagor) anser jag representativa för hur det görs diskursivt. Citaten visar berörda myndigheters inställning till tidsbegränsade tillstånd och menar att det kan innebära problem och försvåra situationen för utlänningar. Trots det så förespråkar kommittén tidsbegränsade uppehållstillstånd som grundregel. Bilden som framträder är att det är viktigare att begränsa antalet asylsökande genom en restriktiv migrationspolitik samt minimera kostnaderna för det svenska samhället, än att värna om mänskliga rättigheter. Nedan följer exemplifierande citat: (se även citat 6 och 8 under bilagor):

Citat 7

Även om Sverige i ett enskilt fall skulle kunna erbjuda betydligt bättre vård än vad som kan ges i utlännings hemland är det ofrånkomligt att de sammantagna ekonomiska konsekvenserna för Sverige måste beaktas vid tillståndsprövningen.” (Hübinette, Bertil et al., 2009:330)

Citat 27

”Även om i Sverige i vissa fall kan erbjuda betydligt bättre vård än vad som kan ges i personens hemland kan enbart detta inte motivera att ge uppehållstillstånd i Sverige. För sjukdomar där det i Sverige finns tillgång till vård kan de sammantagna ekonomiska konsekvenserna vara sådana att uppehållstillstånd bör vägras.” (Rolén, Thomas et al., 2020:301)

När en positiv ton till migration och utläningar träder fram så framställs den även som fördelaktig för det svenska samhället. När migrationen inte anses vara till nytta för Sverige tenderar tonläget att bli mer negativt. Den svenska migrationspolitiken framställs som ”generös” och något som ”ges” till utläningar men utifrån premisen att det gynnar nationens intressen. Textens författare blir en del av det svenska samhället och agerar efter dess intressen och en gruppbildning sker. Genom att ställa Sveriges intressen i kontrast till utläningars skapas en bild av oförenlighet mellan två gruppers intressen, en bild som stärker kategoriseringen av de två grupperna. Reducerandet av möjligheterna att tillgodose utläningars behov görs genom att förklara hur de är underlägsna de ”svenska” behoven som i sin tur baseras på det svenska samhällets kollektiva identitet (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:51-52). I *cit*at 6 anges ”stor” men inte i förhållande till vad. Användning av en hedge som ”stor” uttrycker författarens närhet till påståendet. Hur pass omfattande möjligheten är beror på vem/vilka som dikterar möjligheterna och vems perspektiv som framställs. I *cit*at 7 står det att Sverige ”skulle kunna erbjuda” och hemlandet ”ger”, blir i dess kontext en markör för att det är i hemlandet utläningen primärt bör söka vård och att vårdmöjligheter i Sverige begränsas av dess påverkan på den svenska nationens ekonomi. Det är således inte mänskliga rättigheter som styr utan hur det passa in med nationens intressen. Ordval som ”ofrånkomligt”, ”konsekvenserna” och ”måste” stärker auktoriteten i satsen och skapar en sanning där ekonomin ska värdesätta högre än utläningars hälsotillstånd. Intressant här är att *cit*at 27 är nästan identiskt med *cit*at 7 åtminstone till en början. Det finns nämligen skillnader i ordval (ändringarna har jag markerat med kursiv stil); dessa skillnader skapar ett hårdare tonläge mot utläningar i *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (Rolén, Thomas et al., 2020) än vad som framträder i *Den nya migrationsprocessen* (Hübinette, Bertil et al., 2009). Exempelvis så verkar inställningen i *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (2020) vara att Sverige har bättre vård än ”hemländerna” och dessutom har möjligheten att erbjuda den men att om det får negativa konsekvenser för ekonomin så bör vården vägras. *Citat 7* menar att de ekonomiska konsekvenserna måste beaktas. Ordvalen ”beaktas” mot ”vägras” blir i sammanhanget indikerande för hur diskursen skiljer sig mellan utredningarna i relation till utläningar och migration.

6.4.2 En långsiktigt hållbar migrationspolitik

Kategorisering, och identitetsskapande som följd, av utläningar genom diskursen framträder på flertalet platser i *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (Rolén, Thomas et al., 2020) jämfört med *Den nya migrationsprocessen* (Hübinette, Bertil et al., 2009). Utläningar positioneras som sociala subjekt i kontrast till svenskar; det görs exempelvis genom de ”krav” som kommittén vill ställa på utläningar.

Citat 9

”Kommittén föreslår att permanent uppehållstillstånd endast ska få beviljas om utlänningen uppfyller krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap, kan försörja sig och det med hänsyn till utlänningens förväntade levnadssätt inte råder tveksamhet om att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas.” (Rolén, Thomas et al., 2020:17)

I *citat 9* framträder inställningen att det är utlänningars ansvar att se till att uppfylla och följa ”kraven” för att få vara en del av det svenska samhället. Som grupp tillåts de dock inte ha någon talan i frågan. Det ska ske i enlighet med de förväntningar som makthavarna har på utlänningar. De förväntningarna eller krav som staten genom författarna vill ställa på utlänningar framställs som sant och möjliggörs genom deras maktposition. I *citat 10, 11, 12* och *13* (se bilagor) uttrycks en förutfattad mening att alla utlänningar vill bli ”svenskar”. Det svenska medborgarskapet framställs som ett privilegium och vill en person vistas i Sverige så ska hen vara svensk medborgare eller åtminstone efterlikna en. Faktumet att jag, som svensk medborgare och född i Sverige, aldrig har behövt bevisa min ”svenskhet” tydliggör hur själva definitionen implicerar att det är något ouppnåeligt. Det är en diskursiv framställning som skapas för att skilja mellan ”vi” och ”dom” eller som Foucault uttrycker det genom normalisering och anpassning av beteende. En uppförandekod för utlänningar som baserar på det svenska samhällets institutioner och strukturer och sker genom maktutövande (Foucault, 2017:175-176). Citaten visar att något kollektivt integrationsansvar är det inte tal om. Författarna använder ordet ”person” när de syftar på utlänningar som migrerat till Sverige. Framställningen av gruppen genom ”personen” som ”icke-svensk” förstärks ytterligare genom *citat 14* (se bilagor) där ordvalet ”nytt samhälle” syftar på personer födda utanför Sverige. För att leva i Sverige menar författarna att vissa saker inte får ”underskattas”, det är ”väsentligt” och *sant*. Diskursen knyter samman gruppen ”utlänningar” som endast kan ”integreras” om de förhåller sig till författarnas sanningsbild av verkligheten. En sanning som är skapad ur en diskursiv verklighet baserad på kulturella föreställningar som staten använder sig av för att utöva makt och bibehålla ordning och kontroll över samhället. Det blir således en ideologisk sanning som inte är uppnåelig och maktförhållandet etablerat (Foucault, 1993:30).

Citat 14

”Utbildningen i sfi ska vara kvalificerad såtillvida att den ska erbjuda individer möjligheter att kommunicera så att man kan leva som samhällsmedborgare och arbetstagare i ett nytt samhälle där man redan vistas.” (Rolén, Thomas et al., 2020:213)

Citat 15

”Samhällsorienteringen syftar till att underlätta etablering i arbets- och samhällslivet genom att ge deltagarna kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar. Samhällsorienteringen ska också bidra till deltagarnas kunskaper om deras rättigheter och skyldigheter i övrigt. Utbildningen ska vidare bidra till de nyanländas kunskaper om hur det svenska samhället är organiserat, så som t.ex. offentliga institutioner, näringsliv och civilsamhället, liksom kunskap i praktiskt vardagsliv.” (Rolén, Thomas et al., 2020:215)

I *citat 14* och *15* ser vi gruppbildning genom diskursens sätt att framställa utlänningar som en homogen grupp utan kunskaper om demokrati eller mänskliga rättigheter. Inställningen att subjektet ”deltagarna”

har svårt att etablera sig eller inte är etablerade skapas genom framställningen av de hinder i processen som behöver ”underlättas”. Ordvalet ”ge” indikerar att staten är den aktör som tillhandahåller ”samhällsorienteringen” som gruppen utlänningar är i stort behov av för att kunna passa in i det svenska samhället. En betydelsekonstruktion som reproducerar maktrelationen mellan staten och utlänningar genom den sociala handlingen som benämns ”samhällsorientering”. Författarna uttrycker dessutom att ”nyanlända” behöver ”kunskap i praktiskt vardagsliv”. Vems liv används som referens för vad som är ett ”praktiskt vardagsliv”? Det framgår inte men genom att referera till att det är ”nyanlända” som behöver kunskapen så är det i varje fall inte deras praktiska liv som används som mall. Utelämnandet av vem eller vilka som åsyftas skapar en självklarhet. Återigen ser vi hur kraven som ställs på ”nyanlända” är något som svenskar redan har och segregeringen mellan samhällsgrupperna reproduceras.

Citat 19

”Personer som är födda utomlands är oftare registrerade för brott än svenskfödda personer. Detta kan relateras till socioekonomiska förhållanden inom gruppen.” (Rolén, Thomas et al., 2020:443)

Genom ordvalet ”är” i *citat 19* förmedlas en sanning att brott oftare utförs av personer som inte är ”svenskfödda”. Dessutom tillskrivs gruppen ”födda utomlands” egenskaper förknippade med socioekonomiska problemförhållanden (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:171). I *citat 20* (se bilagor) tyder ordvalet ”uppmuntra” på att författarna tycker att utlänningars skötsamhet behöver förbättras och ”hederligt levnadssätt” antyder att ”nyanlända” inte är hederliga.

Citat 21

”Arbetsmarknadsdeltagandet är lägre under de första åren i Sverige, gruppens inkomster är lägre, gruppen bor i större utsträckning i socialt utsatta områden och drabbas oproportionerligt av bostadsbrist.” (Rolén, Thomas et al., 2020:443).

Trots att utlänningars situation beskrivs som svår och socioekonomiskt utsatt, som exemplifierat av *citat 21*, så vill de tillämpa tidsbegränsade tillstånd som huvudregel. Något som visat sig vara negativt för integrationen. Lösningen är att införa vandelskrav; först uppmärksammas utlänningars svåra situationen, därefter vill kommittén försvåra den ytterligare och lösningen ligger i huruvida utlänningar uppfyller de krav som de inte ens varit delaktiga i att upprätta.

7. Slutsatser

Den här uppsatsens syfte var att undersöka hur utlänningar och migration framställs diskursivt i statliga utredningar som berör migrationsprocessen mot bakgrund av flyktingmottagandet 2015. Jag har undersökt eventuella skillnader och/eller likheter i utredningarna och vilka maktuttryck som framträder genom diskursen. Ambitionen har varit att kontextualisera och tolka diskursens sociologiska innebörd i relation till teorin och den tidigare forskningen genom en kritisk diskursanalys. Genom analysen identifierade jag diskursiva mönster kring hur migration och utlänningar framställs. Gemensamt var framställningen av utlänningars underlägsna position, främst i relation till den svenska staten, och maktförhållandet sinsemellan som framträdde därigenom. ”Svenskar”, genom författarnas kategorisering,

fungerar dominerande över ”utlänningar”. Utlänningar som grupp framställs som en belastning för samhällsekonomin, ett hot mot det svenska samhället och välfärden, som problem som behöver hanteras och/eller lösas och som föremål för olika åtgärder. Sanningseffekter skapades genom att positionera staten och myndigheter som auktoritära och maktutövning blev en del av diskursen. Ett annat framträdande mönster var kategorisering genom gruppbildning och inklusion/exklusion. I *En långsiktig hållbar migrationspolitik* (Rolén, Thomas et al., 2020) fann jag diskursiva mönster av andrefiering och identitetskapande främst genom uppställningen av ”krav”. De diskursiva mönstren upptäcktes med hjälp av Faircloughs metod för kritisk diskursanalys men teorin har varit vägledande för att förstå de diskursiva framställningarnas ideologiska innebörder och deras sociala konsekvenser.

Framställandet av utlänningar som föremål som behöver ”hanteras” och som hot mot det ”svenska” har även uppmärksammats av den tidigare forskningen genom Lappalainen & Lundgren (2005) studie. Teoretiskt kan det förklaras med diskursteorins tankar om att majoritetsgrupper dominerar över en annan grupp genom en kategoriserande diskurs. Genom att framställa utlänningar som föremål utmärks vissa stereotypiska och generaliserande egenskaper hos utlänningar som en homogen grupp. Det kan leda till en begränsning av identitetsmöjligheter som kan påverka hur gruppen fungerar i ett samhälle (Foucault, 2004) (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:51-52). Jag fann stöd för att utlänningar kategoriseras genom kontrasterande; en idealbild av en typisk ”svensk” konstruerades diskursivt. De los Reyes & Kamali (2005) menar att uppdelningen är beroende av att utlänningar som grupp anonymiseras och homogeniseras. Något som även uppmärksammats av Borevi & Strömblad (2004) som påtalar att makthavare kategoriserar för att försöka upprätthålla ordning. Problemet ligger i att stereotypa föreställningar innebär en diskursiv diskriminering som hindrar integrationen. Foucault menar att diskursiva konstruktioner skapar sociala gruppers intressen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Den teorin kan relateras till resultaten som visade tecken på hur den svenska nationens intressen flera gånger framställdes som oförenligt med utlänningars. Gruppen framställs som en ekonomisk belastning för det svenska samhället om de inte anpassar sig eller kan nyttjas som en resurs; ett fenomen som även Hugander & Ålander fann i sin studie från 2008. Denna sanningseffekt och verklighetsbild kan förstås med hjälp av Foucaults tankar om den diskursiva konstruktionen. Genom sanningseffekter kan makthavare upprätthålla struktur och ordning i ett samhälle. Diskursen fungerar som en uppförandekod baserad på den sociokulturella kontexten. Relaterat till den här analysen kan det tänkas fungera som en uppförandekod för ”svenskar” likväl som för ”utlänningar”; medborgarna vaggas in i en sorts trygghet som anger hur de kan och bör uppföra och identifiera sig. Bilden av vad en svensk är kontra en utlänning befästs i den allmänna opinion och blir vägledande för hur grupperna uppfattas. När det sker genom negativa framställningar av utlänningar så kan det få negativa konsekvenser för levnadsmöjligheter i ett samhälle. Foucaults teori kan relateras till utlänningars situation i Sverige (Foucault, 2017).

En långsiktig hållbar migrationspolitik (Rolén, Thomas et al., 2020) förslag på att införa särskilda krav som utlänningar måste uppfylla för att beviljas uppehållstillstånd kan relateras teoretiskt till gruppbyggnad och inklusion/exklusion. ”Kraven”, så som de framförs, blir en uppsättning egenskaper som förknippas med ”svenskar” eller den sanning om svenskar som författaren vill förmedla genom diskursen. Egenskaperna förknippas med författarna som själva blir representanter för majoriteten och skapar gruppen ”utlänningar”. Det sker genom fastställandet av författarnas auktoritet i textens ordval och satsbyggnad (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). En grupp definieras som ”inne” och en del av det svenska samhället, och en som ”ute”; så kallat inklusion/exklusion. En möjlig konsekvens är att utlänningar aldrig blir inkluderade i gemenskapen eller tillåts uttrycka sig på samma villkor som majoriteten. Kraven är baserade på kulturella föreställningar som varierar beroende på referensramarna hos den som tolkar. Referensramarna grundar sig i ideologin, som diskursen är en del av (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Den tidigare forskningen har förklarat det som en ”andrefiering”, som skapandet av ”vi” och ”dom”. De los Reyes & Kamali (2005) fann i sin studie att genom att sätta upp krav, eller mål, så menar integrationspolitiken att alla bör ha lika skyldigheter, rättigheter och möjligheter. Samtidigt menas det att alla är olika och vad som är ”alla” är i själva verket den svenska majoriteten. ”Vi” och ”dom” är inte möjligt utan homogenisering och anonymisering något som ”kraven” förutsätter och därigenom reproduceras kategoriseringen av samhällsgrupper. ”Svenskheten” blir omöjlig att uppnå när själva definitionen bygger på det ”svenskhet” inte är. Van Dijk menar att andrefiering är en strategi som spelar på en negativ presentation av ”vi” mot en ”negativ” presentation av ”dom”. Kraven som förespråkas i *En långsiktig hållbar migrationspolitik* (Rolén, Thomas et al., 2020) utgår från en självbild av en hederlig, god svensk medborgare och genom framställandet så blir bilden av utlänningar dess motsats (van Dijk, 1997 och 2000). Maktförhållandet mellan majoriteten och minoriteter, i detta fall mellan staten/författarna och utlänningar, menar van Dijk är ett vanligt inslag i den elit- politiska diskursen. Den här studien visade att utlänningar positioneras lägre än svenska myndigheter, staten och majoriteten och det genom auktoriserande ordval och satsmeningar. Van Dijk menar att diskursiva eliter fungerar som symboliska eliter när de utövar makt genom skrift. Ett maktutövande som kan påverka allmänhetens åsikter om migration och utlänningar till det negativa (van Dijk i de los Reyes & Kamali, 2005). Foucault menar att sociala och politiska konsekvenser bidrar till reproducerandet av den politiska ordningen och den bredare sociala praktiken (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). För att uttrycka fenomenet med hjälp av Foucault ”ett tvång utan fysiska medel men som ger samma lydighetsresultat. (...) lydighet under diskursen.” (Foucault, 2017). Maktutövandet som trätt fram genom analysen är påverkat av den kulturella och historiska kontexten; i detta fall ett politiskt läge där migration alltmer förknippas med något negativt. Auktoriteten som påvisats genom analysen fungerar som utestängningsmekanismer (Foucault, 2010).

På den sociala praktikens nivå finns överväganden om huruvida den diskursiva praktiken förändrar eller reproducerar den existerande diskursordningen och eventuella konsekvenser som det får för samhället. Auktoriteten i utredningarna grundar sig i social makt. Det är mer sannolikt att diskurser av personer med privilegierade samhällspositioner väger tyngre och accepteras än diskurser från personer med lägre samhällspositioner. Det blir vanskligt när den diskursiva praktikens analys visade att författarna befann sig i en maktställning och hade liknande bakgrunder och härkomst, främst kaukasier. När författarna dessutom uttryckte sig negativt om utlänningar och migration skapas en föreställning om att alla inte har samma rättigheter och möjligheter. Diskursens konsekvenser blir därigenom ideologiskt förankrade i samhället (Gubrium & Holstein, 1997:133). Det är vidare problematiskt när det är eliten inom politiken som kontrollerar viktiga sociala resurser och vilka som får tillgång till den. De blir ansvariga för ojämlikheter mellan minoritets och majoritetsgrupper. Diskursen ger konsekvenser för samhällsgrupper och makthavarnas diskurs gynnar oftast deras intressena och agenda. Van Dijk menar att den ökande migrationen har fungerat som en katalysator för en lång tradition av rasismen inom elit- och politiska diskursen (van Dijk i de los Reyes & Kamali, 2005). Författarna deltar i en form av rasism genom framställandet av migration som problematiskt och utlänningar som orsaken till många samhällsproblem enligt van Dijk (van Dijk, 2000). Den tidigare forskningen visade att boende i segregerade områden inte känner att makthavare möjliggör en lyckad integration eller deltagande på samma villkor som ”svenskar”. Makthavarna kan vara de som har minst interaktion med migranter men avgör oavsett deras livsvillkor och möjligheter i samhället. (de los Reyes & Kamali, 2005).

Migrationsprocessen i Sverige menar jag problematiseras genom statens incitamentet att kontinuerligt utreda migrationsprocessen. Gammeltoft-Hansen & Tan (2017) beskrev hur migranternas situation försvåras av den restriktiva migrationspolitiken och avskräckningsstrategier som blivit allt vanligare. Jag menar att integrationen inte har förutsättningar att lyckas om makthavare utgår från att den är problematiskt och lägger ansvaret på en grupp som står utanför maktens resurser. Något som denna uppsats och den tidigare forskningen visat exempelvis genom Hugander & Älander (2008) och Kamalis (2005) studier. Även van Dijk (1997 och 2000) har uppmärksammat att stigmatiserade och marginaliserade grupper skuldbeläggs för en ”misslyckad integration” som ökar klyftorna. I *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (Rolén, Thomas et al., 2020) grundar sig misslyckandet i en föreställning om att ”utlänningar inte anstränger sig” eller utlänningars bristande ”förmåga” att uppfylla kraven. I *Den nya migrationsprocessen* (Hübinette, Bertil et al., 2009) framgår det att utredningen utfördes för att undersöka om något behövde förbättras/ändras, en indikation på att den svenska staten, uppfattar migrationspolitiken som problematiskt och behöver granskas. I *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (Rolén, Thomas et al., 2020) skriver författarna rakt ut att migrationspolitiken behöver åtgärdas för att vara hållbar för det svenska samhället. Fröet, som är bilden av en ohållbar migrationspolitik, planteras hos mottagaren.

Johanssons (2005) studie visade att migrationspolitiska diskurser har en nära relation med historiska och politiska händelser och får effekter för invandring och integration. Vidare kunde hon visa att etnicitet aktualiseras i de politiska diskurserna genom hur politiker uttalar sig i ämnet. Övergripande *episteme* gör att vissa specifika företeelser i samhället uppmärksammas. Den politiska och mediala uppmärksamhet som flyktingmottagandet 2015 fått och fortsätter att få, kan förstås därigenom. Samhällshändelsen blir ett politiskt maktspel och visar hur makt är inbäddad i alla sociala praktiker när händelsen används som en strategi av makthavare (Börjesson, 2003:37). Utredningen *Att ta emot människor på flykt* (Antemar et al., 2017) påtalade brister hos myndigheterna i deras agerande under flyktingmottagandet 2015 som mycket problematiskt, brister som äventyrade mänskliga rättigheter. Den här lägesbilden påverkar den diskursiva och sociala praktiken i ett ömsesidigt beroendeförhållande. Det diskursiva framställandet av händelsen begränsar vår tolkning av händelsen och tolkningarna påverkar i sin tur vilken betydelse den får i samhället (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Den negativa tolkningen som återfunnits i såväl *Att ta emot människor på flykt* (Antemar et al., 2017) och i *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (Rolén, Thomas et al., 2020) angående flyktingströmmen 2015 menar jag dessutom påverkar bilden av utlänningar. Diskursen har förändrats efter flyktingmottagandet 2015. Det går att urskilja en mer negativ inställning till utlänningar och migration i *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (Rolén, Thomas et al., 2020). Jämfört med *Den nya migrationsprocessen* (Hübinette, Bertil et al., 2009) är den starkt ifrågasättande över hur Sverige har och ska hantera migrationsprocessen. *Den nya migrationsprocessen* (2009) diskuterar hur migrationsprocessen fungerat med utgångspunkt i samhällsklimatet under tidsperioden 2006-2009, utan påverkan av flyktingmottagandet 2015 eller annan samhällshändelse som handlar om migration. I *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (Rolén, Thomas et al., 2020) framgår det att författarna är påverkade av flyktingmottagandet 2015 då händelsen diskuteras omfattande i utredningen. Sättet som det kontextualiserar i utredningen och i relation till den restriktiva migrationspolitik som framförs ger händelsen sin betydelse genom diskursen. Det är också på det sätt som det medför sociala konsekvenser.

8. Diskussion

Med en teoretisk ansats grundad i diskursteori vill jag bidra med kunskap om hur vi kan förstå vilka maktrelationer och sociala praktiker som spelar roll för migrationen och utlänningar i Sverige och hur det relaterar till en omfattande samhällshändelse. Dessutom så är forskningen och studier kring flyktingmottagandet 2015s potentiella påverkan på den politiska och offentliga diskursen begränsad. Min uppsats kan möjligen bidra till kunskap om hur politiska institutioner, i detta fall den svenska staten, genom sin diskurs bidrar till marginaliseringen av vissa samhällsgrupper och problematiserandet av utlänningar som en homogen grupp. De teoretiska utgångspunkterna har fungerat vägledande för att kunna identifiera vilka diskursiva mönster som finns i de statliga utredningarna. De har varit relevanta för

att kunna analysera på vilket sätt makt kan uttrycka sig genom diskursen och för att förstå hur språkbruk har en roll i skapandet av majoritetens intressen och konsekvenserna för minoriteter. Den här studiens empiriska material är begränsat till två tidsperioder samt två statliga utredningar. Det går inte att säkert uttala sig hur resultatet hade blivit om det hade varit annat material som studerats eller en annan tidsperiod. Mitt förslag till vidare forskning är dels att studera fler statliga utredningar som berör samma ämne och gärna i relation till andra samhällshändelser för att möjliggöra analys av eventuell koppling. Även om den här studiens resultat inte är generaliserbara så ger de en indikation på hur ett samhällsfenomen kan påverka den offentliga diskursen som i mångt och mycket ligger till grund för samhällets uppbyggnad. En fråga som har väckts är om, och i sådana fall hur, diskursen kring migration och utlänningar skiljer sig mellan statliga utredningar och utredningar från icke-statliga organisationer; utredningar som inte är en del av beslutsfattandet. Det vore intressant att se hur mycket den politiska agendan påverkar och styr diskursen.

Genom en kritisk diskursanalys har en bild av den svenska migrationspolitiken trätt fram; inte som öppen och inkluderande utan med främlingsfientliga tendenser. En diskurs som pekar på hur svenska myndigheters svårigheter att hantera den ökande migrationen leder till avskräckningsstrategier genom diskursen. En möjlig konsekvens har visat sig vara att mänskliga rättigheter får stå tillbaka för nationens och "svenscars" intressen och migrationsmottagandet blir lidande som ett resultat. Den sociala praktiken i det svenska samhället påverkar den diskursiva praktiken i de statliga utredningarna. På samma sätt får diskursen och dess praktik samhällskonsekvenser. Textanalyserna har visat att migration framställs som problematisk och utlänningar definieras genom att kategoriseras som en homogen grupp som inte passar in i den svenska mallen. Åtminstone inte till en början. Utlänningar behöver anpassa sig först, de behöver uppfylla "kraven". Vilka eller vem dessa krav är baserade på ter sig vara bilden av den ideala svensken så som den framställs av diskursen. Men finns ens en sådan? Det har författarna utelämnat i sin ideologiska definitionsprocess. Kan utlänningar inte anpassa sig så är det bara att skicka tillbaka dem eller skicka iväg dem likt föremål, någonstans dit de hör "hemma". Vad är då "hemma"? Vad är ett "hemland" för den som tvingats fly i affekt från en härjande krigssituation? Vad är ett "hemland" för den som inte tillåts känna sig hemma någonstans? Vad är ett hem om inte en plats som känns trygg där du får vara fri att vara den du är, precis som du är? Ett privilegium som endast ges vissa samhällsgrupper; de behöver inte ens uppfylla "kraven".

"Det är heller inte säkert att Sveriges positiva rykte förändras i grunden när regelverket blir mer restriktivt." (Rolén, Thomas et al., 2020:126)

Litteraturförteckning

Internetkällor

DN.se (2013). ”De flesta bor inte hos de som är blonda och blåögda”. Dagens Nyheter. 18 mars.
<https://www.dn.se/nyheter/de-flesta-bor-inte-hos-de-som-ar-blonda-och-blaogda/>
(Hämtad 2021-03-02)

Expressen.se (2018) SD-riksdagsmannen om invandrare: ”Parasiter” och ”låg IQ”. Expressen. 25 oktober.
<https://www.expressen.se/nyheter/sd-riksdagsmannen-om-invandrare-parasiter-och-lag-iq/> (Hämtad 2021-03-03)

Gammeltoft-Hansen, Thomas & Tan, Nikolas. F. (2017). The End of the Deterrence Paradigm? Future Directions for Global Refugee Policy. *Journal on Migration and Human Security*. Volume 5(1):28-56. doi:10.1177/233150241700500103

Hugander, Marie & Älander, Johanna, *Integrationsdiskursen Vi och Dom – En kritisk analys av myndighetsdiskursen om integration*, C-uppsats, Institutionen för socialt arbete, Mittuniversitetet i Östersund 2008.

Johansson, Christina, *Välkomna till Sverige? Svenska migrationspolitiska diskurser under 1900-talets andra hälft*, Linköping: Linköpings universitet 2005.

Kristdemokraterna.se (2020) Hans Eklind (KD): Är invandring till Sverige bästa sättet att råda bot på världens orättvisor? Kristdemokraterna. 20 Augusti.
<https://wp.kristdemokraterna.se/orebrolan/hans-ekvind-kd-ar-invandring-till-sverige-basta-sattet-att-rada-bot-pa-varldens-orattvisor/> (Hämtad 2021-03-02)

Linkedin.com (2021) Bertil Hübinette.
<https://www.linkedin.com/in/bertil-hubinette-b249055/> (Hämtad 2021-02-25)

Linkedin.com (2021) Thomas Rolén.
<https://www.linkedin.com/in/thomas-rolen-78a02120/> (Hämtad 2021-02-25)

Regeringen.se (2021) Statens offentliga utredningar. Regeringen.
https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/?TSPD_101_R0=088d4528d9ab200092e0d91c0956d8fdfe0db4441fd4f40b11180e678f9c177ce23e0acd054d33f0081be22c6314300073ae22af00426f54c16c5421dbd27b912e71385f0863580c2c039d1af2575aca145f9fd653e82df3d834b640abe989a5 (Hämtad 2021-06-15)

Riksdagen.se (2021) Jimmie Åkesson (SD). Riksdagen.
https://www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/jimmie-akesson_5ecb17ba-ebbe-4958-a142-a5134aff9808 (Hämtad 2021-02-25)

Riksdagen.se (2021) Jonas Andersson (SD). Riksdagen.
https://www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/jonas-andersson_9944df03-e946-4046-aeef-c49117503a0c (Hämtad 2021-02-25)

Riksdagen.se (2021) Hans Eklind (KD). Riksdagen.
https://www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/hans-ekvind_f270f5c5-c28f-4267-8dff-0bead595f631 (Hämtad 2021-02-25)

SVT.se (2020) Åkesson (SD) vid grekiska gränsen: Sverige är fullt. SVT nyheter. 5 mars.
<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/akesson-sd-vid-grekiska-gransen-sverige-ar-fullt> (Hämtad 2021-03-03)

SVT.se (2019) SVT fällt efter avståndstagande i slutdebatt. SVT nyheter. 18 februari.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/svt-falls-for-avstandstagande-i-slutdebatt> (Hämtad 2021-05-05)

Sv.wikipedia.org (2020) Bertil HübINETTE. Wikipedia. 11 december.
https://sv.wikipedia.org/wiki/Bertil_HübINETTE (Hämtad 2021-02-25)

Sv.wikipedia.org (2020) Thomas Rolén. Wikipedia. 6 oktober.
https://sv.wikipedia.org/wiki/Thomas_Rolén (Hämtad 2021-02-25)

Twitter.com (2021) ”Vårt land behöver ett totalstopp (...)”
<https://twitter.com/jimmieakesson/status/1362409505557012490> (Hämtad 2021-03-02)

Van Dijk, T. A. (1993a) *Analyzing racism through discourse analysis. Some methodological reflections*. In: J. Stanfield (Ed.), *Race and ethnicity in Research Methods*. (pp. 92-134). Newbury Park, CA: Sage, 1993.
<http://www.discourses.org/OldArticles/Analyzing%20racism%20through%20discourse%20analysis.pdf> (Hämtad 2021-02-06)

Van Dijk, T. A. (1993b). *Elite discourse and racism*. Newbury Park, CA: Sage
<http://www.discourses.org/OldBooks/Teun%20A%20van%20Dijk%20-%20Elite%20Discourse%20and%20Racism.pdf> (Hämtad 2021-02-06)

Van Dijk, T. A. (2000) *Ideologies, racism, discourse: Debates on immigration and ethnic issues*. In: Jessika ter Wal & Maykel Verkuyten (Eds.), *Comparative perspectives on racism*. (pp. 91-116). Aldershot etc.: Ashgate, 2000.
<http://www.discourses.org/OldArticles/Ideologies,%20racism,%20discourse.pdf> (Hämtad 2021-02-06)

Van Dijk, T. A. (1997). *Political Discourse and Racism: Describing Others in Western Parliaments* In S. H. Riggins (Ed.), *The Language and Politics of Exclusion. Others in Discourse*. (pp. 31-64). Thousand Oaks, CA: -Sage,.1997
<http://www.discourses.org/OldArticles/Political%20discourse%20and%20racism.pdf> (Hämtad 2021-02-06)

Van Dijk, T. A. (2000). *Reality and Racism: On analyzing parliamentary debates on immigration*. In Guido Zurstiege (Hrsg.), *Festschrift. Für die Wirklichkeit (=Festschrift for Siegfried Schmidt)*. (pp. 211-226). Wiesbaden: Westdeutscher Verlag, 20
<http://www.discourses.org/OldArticles/The%20reality%20of%20racism.pdf> (Hämtad 2021-02-06)

Tryckta källor

Antemar, Gudrun, Wagman Kåring, Anna & Stenberg Susanne (2017). *Att ta emot människor på flykt*, SOU 2017:12

Borevi Karin & Strömblad Per (2004). *Kategorisering och integration. Om föreställda identiteter i politik, forskning, media och vardag*, SOU 2004:48

Bryman, Alan (2002) Samhällsvetenskapliga metoder. Upplaga 1:5. Liber AB:Malmö.

Börjesson, Mats (2003) *Diskurser och konstruktioner: En sorts metodbok*. Upplaga 1:8. Lund: Studentlitteratur AB.

Crang, Mike A. & Cook, Ian (2007). *Doing ethnographies*. ([New ed.]). SAGE.

De los Reyes, Paulina & Kamali, Masoud (2005). *Bortom Vi och Dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*, SOU 2005:41

Eriksson, Lars Torsten (2018) Kritiskt tänkande. Tredje upplagan. Stockholm: Liber AB.

Fairclough, Norman (1992) *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Foucault, Michel (1993) *Diskursens ordning: installationsföreläsning vid Collège de France den 2 december 1970*. Stockholm: Brutus Östlings bokförl. Symposion.

Foucault, Michel (2010) *Vansinnets historia under den klassiska epoken*. (6., översedda uppl.). Lund: Arkiv.

Foucault, Michel (2017) *Övervakning och straff: fängelsets födelse*. Upplaga 5. Lund: Arkiv Förlag.

Gubrium, Jaber F. & Holstein, James A.(1997). *The new language of qualitative method*. Oxford University Press.

Hübinette, Bertil, Lönqvist Eva & Toll, Åsa (2009). *Den nya migrationsprocessen*, SOU 2009:56.

Kamali, Masoud (2005). *Sverige inifrån. Röster om etnisk diskriminering*, SOU 2005:69.

Lappalainen, Paul & Lundgren, Marcus (2005). *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige*, SOU 2005:56.

Rolén, Thomas, Hjulström, Erik, Kristiansson, Hanna & Parusel, Bernd (2020). *En långsiktigt hållbar migrationspolitik*, SOU 2020:54.

Tjora, Aksel (2012) Från nyfikenhet till systematisk kunskap – Kvalitativ forskning i praktiken. Upplaga 1:2. Studentlitteratur AB. Lund.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

Bilagor

Citat 1

”Utlänningen kommer alltså att skickas tillbaka trots att det kan antas föreligga verkställighetshinder, men utan att saken utreds närmare. Detta är i och för sig inte en oavsiktlig konsekvens av den nya ordningen.” (Hübinette, Bertil et al., 2009:304)

Citat 2

”Domstolen hänvisade bl.a. till bestämmelsen i 12 kap. 4 § utlänningslagen, enligt vilken ett beslut om avvisning eller utvisning genom att utlänningen sänds till det land, eller, om flera länder angetts, något av de länder som anges i beslutet.” (Hübinette, Bertil et al., 2009:275)

Citat 3

”I bedömningen av om det är rimligt att Sverige ska erbjuda vård i det enskilda fallet måste även beaktas förutsättningarna för att utlänningen ska kunna få adekvat vård i hemlandet eller annat land som utlänningen kan sändas till.” (Hübinette, Bertil et al., 2009:330)

Citat 4

”Avvisning och utvisning av en utlänning får enligt 12 kap. 1 § aldrig verkställas till ett land om det finns skälig anledning att anta att utlänningen där skulle vara i fara att straffas med döden eller att utsättas för bl.a. tortyr eller utlänningen inte är skyddad i det landet mot att sändas vidare till ett land där utlänningen skulle vara i sådan fara. Av 12 kap. 2 § följer att avvisning och utvisning av en utlänning i princip inte får verkställas till ett land om utlänningen riskerar att utsättas för förföljelse i det landet eller inte är skyddad i det landet mot att sändas vidare till ett land där utlänningen löper risk för förföljelse. I paragrafen anges vissa särskilda undantag då en utlänning ändå får sändas till ett sådant land.” (Hübinette, Bertil et al., 2009:323)

Citat 5

”Från biträdenas och referensgruppens sida har vidare anmärkts att Migrationsverkets tjänstemän inte alltid prövar frågor om verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § utlänningslagen i den utsträckning som de borde. Det har bl.a. sagts att utlänningar som anser att det föreligger ett hinder och anmäler detta till Migrationsverket, ändå inte får saken prövad. (...) Jag utgår från att Migrationsverkets tjänstemän följer de riktlinjer som finns och ser till att frågor om verkställighetshinder får den prövning som behövs. Det kan naturligtvis inte uteslutas att någon sökande anser att han eller hon inte har fått en fråga om verkställighetshinder prövad trots att det hade varit befogat.” (Hübinette, Bertil et al., 2009:323)

Citat 6

”En utförlig motivering har dessutom stor betydelse när det gäller en utlännings möjligheter att i ett överklagande kunna koncentrera framställningen till kärnpunkterna i målet.” (Hübinette, Bertil et al., 2009:43-44)

Citat 7

”Även om Sverige i ett enskilt fall skulle kunna erbjuda betydligt bättre vård än vad som kan ges i utlänningens hemland är det ofrånkomligt att de sammantagna ekonomiska konsekvenserna för Sverige måste beaktas vid tillståndsprövningen.” (Hübinette, Bertil et al., 2009:330)

Citat 8

”Till det nu framförda kommer att kostnaden för en reform som innebär ändringsdispens i Migrationsöverdomstolen skulle nå en sådan nivå att den inte ens motiverar att frågan övervägs. Det handlar framför allt om långa handläggningstider i överdomstolen, vilka medför mycket höga kostnader för samhället i fråga om förlängd vistelse för berörda utlänningar i Sverige. Av än större betydelse är att utlänningarna skulle tvingas att i längre tid sväva i ovisshet beträffande ett slutligt avgörande.” (Hübinette, Bertil et al., 2009:518)

Citat 9

”Kommittén föreslår att permanent uppehållstillstånd endast ska få beviljas om utlänningen uppfyller krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap, kan försörja sig och det med hänsyn till utlänningens förväntade levnadssätt inte råder tveksamhet om att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas.” (Rolén, Thomas et al., 2020:17)

Citat 10

”Det är också av betydelse att markera vikten av integration och att en person har ansträngt sig för att klara sin försörjning. Att lära sig språket och ha kunskap om det svenska samhället är faktorer som visar att personens intention är att stanna i landet permanent och på sikt ansöka om medborgarskap.” (Rolén, Thomas et al., 2020:216)

Citat 11

”Utländska medborgare som har permanenta uppehållstillstånd har i princip samma rättigheter och skyldigheter som svenska medborgare. Svenskt medborgarskap innebär vissa ytterligare fördelar som att bara svenska medborgare har en absolut rätt att bo och arbeta här i landet, har rösträtt till riksdagsvalen, kan bli invalda i riksdagen och kan bli t.ex. domare, poliser eller yrkesmilitärer.” (Rolén, Thomas et al., 2020:216)

Citat 12

”Utredningen ska lämna förslag på hur prov i svenska och grundläggande samhällskunskap kan genomföras rättvist, rättssäkert och ändamålsenligt. Syftet är att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle.” (Rolén, Thomas et al., 2020:217)

Citat 13

”Betydelsen av kunskaper i svenska språket för en person som bor här i landet och dennes möjligheter att få arbete och i övrigt integreras får inte underskattas. Att kunna tala och skriva det svenska språket och även ha grundläggande kunskaper om det svenska samhället är centralt. Kunskaper i svenska språket är även väsentligt för att en person ska kunna förstå sina skyldigheter och rättigheter i samhället. En person som ska leva i Sverige behöver grundläggande kunskap om de lagar och principer som ligger till grund för vårt samhällsskick.” (Rolén, Thomas et al., 2020:217)

Citat 14

”Utbildningen i sfi ska vara kvalificerad såtillvida att den ska erbjuda individer möjligheter att kommunicera så att man kan leva som samhällsmedborgare och arbetstagare i ett nytt samhälle där man redan vistas.” (Rolén, Thomas et al., 2020:213)

Citat 15

”Samhällsorienteringen syftar till att underlätta etablering i arbets- och samhällslivet genom att ge deltagarna kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar. Samhällsorienteringen ska också bidra till deltagarnas kunskaper om deras rättigheter och skyldigheter i övrigt. Utbildningen ska vidare bidra till de nyanländas kunskaper om hur det svenska samhället är organiserat, så som t.ex. offentliga institutioner, näringsliv och civilsamhället, liksom kunskap i praktiskt vardagsliv.” (Rolén, Thomas et al., 2020:215)

Citat 16

”Vid införandet av försörjningskravet i utlänningslagen angavs i förarbetena att alla EU-länder utom Sverige hade utnyttjat denna möjlighet och infört någon form av försörjningskrav.” (Rolén, Thomas et al., 2020:283)

Citat 17

”Det syfte som lyftes fram när försörjningskravet infördes var att det skulle stärka integrationen. Regeringen uttalade t.ex. att avgörande faktorer för en god integration är arbete, språkkunskaper och bostad för den egna familjen.” (Rolén, Thomas et al., 2020:283)

Citat 18

”Statistiken visar att ett inte obetydligt antal ansökningar om anhöriginvandring avslås på grund av att försörjningskravet inte uppfylls. Det kan antingen bero på att anknytningspersonen inte kan försörja den eller de anhöriga som ansöker om uppehållstillstånd eller att det inte finns en bostad av tillräcklig storlek och standard för dem. I de fall anknytningspersonen inte har en tillräcklig inkomst för att försörja sig själv och de anhöriga innebär det att dessa skulle behöva försörjas på annat sätt om de ansluter till den anhörige i Sverige. Det skulle kunna ske genom eget arbete, men det framstår som rimligt att anta att det även kommer att uppstå kostnader för det allmänna.” (Rolén, Thomas et al., 2020:283)

Citat 20

”Jämfört med en återgång till utlänningslagen kan det till följd av kommitténs förslag bli vanligare att nyanlända skyddsbehövande och deras anhöriga lever i Sverige med tidsbegränsade tillstånd under en längre tid, även om antalet nyanlända förväntas bli lägre än vid en återgång till utlänningslagen. Därtill kan i vissa fall, som beskrivits ovan, etableringen på arbetsmarknaden samt integrationen i samhällslivet fördröjas. Dessa faktorer kan påverka de ovan nämnda socioekonomiska förhållanden inom gruppen utrikes födda. Kommittén föreslår att ett vandelskrav ska gälla för permanent uppehållstillstånd. Vandelskravet kan tänkas uppmuntra till skötsamhet och ett hederligt levnadssätt.” (Rolén, Thomas et al., 2020:443-444)

Citat 21

”Arbetsmarknadsdeltagandet är lägre under de första åren i Sverige, gruppens inkomster är lägre, gruppen bor i större utsträckning i socialt utsatta områden och drabbas oproportionerligt av bostadsbrist.” (Rolén, Thomas et al., 2020:443)

Citat 22

”Inför förlängningen av den tillfälliga lagen sommaren 2019 påpekade Arbetsförmedlingen att en ordning med tidsbegränsade tillstånd riskerar att förlänga etableringsprocessen. Det kan exempelvis bli svårt att planera för långsiktiga etableringsinsatser som t.ex. utbildning eller validering och komplettering av kvalifikationer.” (Rolén, Thomas et al., 2020:425)

Citat 23

”Arbetsgivarverket menade att ett system med tidsbegränsade tillstånd inte främjar en långsiktig planering och engagemang för den enskilde och för potentiella arbetsgivare, vilket riskerar att försvåra etableringen på arbetsmarknaden.” (Rolén, Thomas et al., 2020:426)

Citat 24

”I en kunskapsöversikt från Arbetsförmedlingen betecknas tidsbegränsade uppehållstillstånd som en särskild utmaning, som tillsammans med rådande bostadsbristen och individernas hälsa kan komplicera nyanländas etablering på arbetsmarknaden.” (Rolén, Thomas et al., 2020:426)

Citat 25

”Det kan uppstå effekter på nyanländas hälsa. De effekter som bedöms uppstå är mer negativa än vid en återgång till utlänningslagen men i vissa avseenden mer positiva än med den tillfälliga lagen.” (Rolén, Thomas et al., 2020:422)

Citat 26

”För att det ska vara rimligt att Sverige ska erbjuda vård i det enskilda fallet måste även beaktas förutsättningarna för att utlänningen ska kunna få adekvat vård i hemlandet eller annat land som utlänningen kan sändas till.” (Rolén, Thomas et al., 2020:301)

Citat 27

”Även om i Sverige i *vissa fall kan* erbjuda betydligt bättre vård än vad som kan ges i *personens* hemland kan enbart detta inte motivera att ge uppehållstillstånd i Sverige. För sjukdomar där det i Sverige finns tillgång till vård kan de sammantagna ekonomiska konsekvenserna vara sådana att uppehållstillstånd bör vägras.” (Rolén, Thomas et al., 2020:301)

Uttalanden av Tobias Billström

Den 29/2 2020 twittrade han i respons till att Turkiet öppnade sina gränser för flyktingar i Europa, ”(...) dags att höja våra nationella och europeiska gränsbarriärer. Regeringen bör nu omedelbart aktivera gränskontrollmekanismer och kalla in extra personal (...)”. (twitter.com)

Uttalanden av Morgan Johansson

"Som justitie- och migrationsminister vill jag arbeta för att knäcka den organiserade kriminaliteten och förstärka kampen mot terrorismen. Vår migrationspolitik ska vara långsiktigt hållbar och brett förankrad. Jag tror på den välfärdsmodell som vi har i Sverige och på ett samhälle som håller ihop." (<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/justitiedepartementet/morgan-johansson/>)

Uttalanden av Hans Eklind

”Är invandring till Sverige bästa sättet att råda bot på världens orättvisor? Kristdemokratin vilar på omsorgen om den nödställda. Men ska den omsorgen vara värd något, måste den riktas rätt.(...) Som kristen, teolog och riksdagspolitiker menar jag att en stram migrationspolitik för mig är liktydigt med kristet samhällsansvar.(...) Välfärdssamhället bygger på att invånarna i hög grad arbetar, betalar skatt. Invandringspolitiken har dessvärre styrts av missriktad välvilja. Realiteten är att många av de som kommer hit aldrig står på egna ben. Hela 64% av de som får försörjningsstöd är utrikes födda (en ökning från 36 procent år 1990).” (<https://wp.kristdemokraterna.se/orebrolan/hans-ekind-kd-ar-invandring-till-sverige-basta-sattet-att-rada-bot-pa-varldens-orattvisor/>)

Uttalanden av Jimmie Åkesson

”Vårt land behöver ett totalstopp för all asyl- och anhöriginvandring, inklusive kvotflyktingar. Sverige behöver ett totalstopp, för all invandring som utgör en sociala, kulturell eller ekonomisk belastning och ett moratorium för mottagande av kvotflyktingar.” (twitter.com)

”Ja, men jobb är viktigt. Jobb är avgörande. Men vi måste ju också ställa oss frågan, för det, hela integrationsdebatten har i alla dessa år handlat om just jobb. ”Bara invandrarna får jobb, så kommer allt att lösa sig”, har alla de här sagt, alltid. Det händer ju inte. Det blir inte så. Och därför så måste man ställa sig frågan: ”Varför är det så svårt för de här människorna att få jobb?” Jo, det är för att de inte är svenskar. För att de, de är, de passar inte in i Sverige. Det är klart, att då är det svårt att få jobb. Då måste man ju få förutsättningar att bli just svensk. Man måste få förutsättningar att passa in i Sverige. Men de här har i alla dessa år bemött nytillkomna på deras villkor. På deras språk. Utifrån deras sedvänjor. Utifrån deras kultur. Och då blir det detta splittrade samhälle.” (<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/svt-falls-for-avstandstagande-i-slutdebatt>)

Uttalanden av Jonas Andersson

”Man får ofta en känsla av att total hjärntvätt/låg IQ är en förutsättning för islam.”

”(...) jobbade hårt hela livet, aldrig vekte ner sig och hade en hög moral. Alltså som du förstår raka motsatsen till gemene somalier i de flesta avseenden.”

”Usch, vad trött man blir på parasiter som tycker sig ha den fullaste rätt att utnyttja oss svenskar.”

”Att han har mage, det äcklar mig. Det får ta mig F-A-N vara nog någon gång! Han borde bli belönad med utvisning på livstid istället för en ny bostad.”

(<https://www.expressen.se/nyheter/sd-riksdagsmannen-om-invandrare-parasiter-och-lag-iq/>)